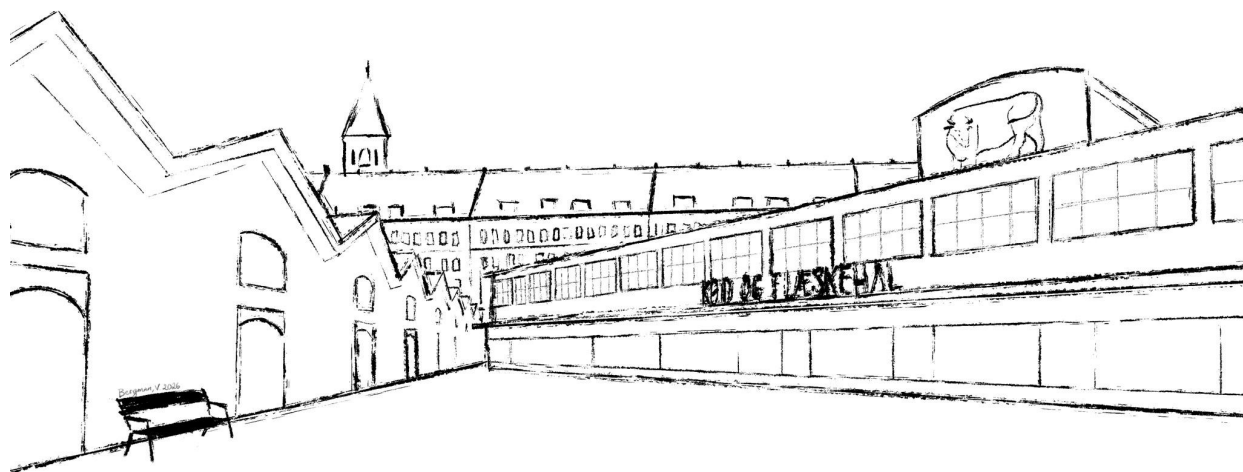

I skuggan av gentrifiering:

Offentligt rums tillgänglighet i Vesterbro, Köpenhamn.

Vendela Bergman

Kandidatuppsats i samhällsplanering - regional och urban utveckling

SGEL36, VT 2026

Handledare: Henrik Gutzon Larsen

Institutionen för kulturgeografi och ekonomisk geografi, Lunds universitet

Innehållsförteckning

Abstract.....	2
Sammanfattning.....	2
1. Inledning.....	3
1.1. Bakgrund.....	3
1.2. Syfte.....	5
1.3. Frågeställning.....	5
1.4. Avgränsning och nyckelbegrepp.....	5
2. Teoretiskt ramverk.....	7
2.1. Skapandet av offentligt rum.....	7
2.2. Utformning av offentligt rum.....	7
2.3. Social (o)rättvisa i offentligt rum.....	8
2.4. Konflikter i offentligt rum.....	9
3. Metodologi.....	11
3.1. Forskningsdesign.....	11
3.2. Observationer.....	13
3.3. Dokumentanalys.....	16
3.4. Kartering.....	17
4. Vesterbro.....	19
4.1. Vesterbro-aktion.....	19
4.2. Gentrifieringen av området.....	20
4.3. Vesterbros offentliga rum.....	21
4.3.1. Utformning.....	21
4.3.2. Ägarskap och styrning.....	23
4.3.3. Kontroll och influens.....	25
4.3.4. Tillgång till det offentliga rummet.....	29
5. Tre offentliga rum.....	31
5.1. Maria Kirkeplads.....	31
5.1.1. Maria Kirkeplads utformning.....	32
5.1.2. Maria Kirkeplads ägarskap och styrning.....	33
5.1.3. Maria Kirkeplads kontroll och influens.....	36
5.1.4. Tillgång till det offentliga rummet.....	37
5.2. Halmtorvet.....	38
5.2.1. Halmtorvets utformning.....	40
5.2.2. Halmtorvets ägarskap och styrning.....	40
5.2.3. Halmtorvets kontroll och influens.....	43
5.2.4. Tillgång till det offentliga rummet.....	44
5.3. Flasketorvet.....	45
5.3.1. Flasketorvets utformning.....	45
5.3.2. Flasketorvets ägarskap och styrning.....	48
5.3.3. Flasketorvets kontroll och influens.....	49
5.3.4. Tillgång till det offentliga rummet.....	50
6. Slutsats.....	52
7. Referenslista.....	54

Abstract

This study aims to understand the impact gentrification might have on the access to public space, and to understand if it differs between socioeconomic groups or stages of gentrification. The study focuses on Vesterbro, Copenhagen, where three public spaces were chosen for the research. Maria Kirkeplads, Halmtorvet and Flæsketorvet, were studied through observations, document analysis and mapping. Theoretically, the study draws on critical theories on public space to analyse the collected data. As a result, it is concluded that access to public space in Vesterbro differs between the analysed areas. While the public space in Vesterbro is somewhat limited for certain socioeconomic groups today, these groups' access to public space was heavily impacted by policies during the 1990s. Furthermore, the analysis shows that marginalised groups today have limited accessibility to certain areas, such as Flæsketorvet, while Halmtorvet and Maria Kirkeplads are more accessible. Even though access to public space has increased to a certain extent, the gentrification through urban renewal still affects the use of land through privatization, commodification and lacking amenities. In the end, this is a question of the right to the city.

Keywords: Public space, accessibility, gentrification, the right to the city

Sammanfattning

Denna studie syftar till att förstå vilken inverkan gentrifiering kan ha på tillgången till det offentliga rummet, och till att förstå om tillgängligheten skiljer sig mellan socioekonomiska grupper eller stadier av gentrifiering. Studien fokuserar på Vesterbro, Köpenhamn, och utgår från tre offentliga rum. Platserna Maria Kirkeplads, Halmtorvet och Flæsketorvet studerades med hjälp av observationer, dokumentanalys och kartering. Teoretiskt, bygger studien på kritisk teori om offentligt rum för att analysera den insamlade datan. Som resultat dras slutsatsen att tillgången till offentligt rum i Vesterbro skiljer sig mellan de valda områdena. Medan det offentliga rummet i Vesterbro är något begränsat för vissa socioekonomiska grupper idag, påverkades dessa gruppers tillgång till offentligt rum starkt av rådande politik under 1990-talet. Dessutom visar analysen att marginaliserade grupper idag har begränsad tillgång till vissa områden, som Flæsketorvet, medan Halmtorvet och Maria Kirkeplads är mer tillgängliga. Även om tillgängligheten till offentliga platser har ökat i viss mån, påverkar gentrifieringen genom stadsförnyelse fortfarande markanvändningen genom privatisering, kommodifiering och bristande användningsområden. I slutänden, är detta en fråga om rätten till staden.

Nyckelbegrepp: Offentligt rum, tillgänglighet, gentrifiering, rätten till staden

1. Inledning

Vesterbro, beläget i närheten av Köpenhamns centralstation, är idag *“et af byens mest hippe områder”* (Visitdenmark, 2026). Här dominerar kvarteren av barer, restauranger och butiker som drar till sig allt från ungdomar, köpenhamnsbor och turister. Stadsdelen utgjorde tidigare huvudstadens arbetarkvarter och *red light district* (Houborg et al. 2014), men har sedan dess förändrats. I samband med stadsförnyelsen och gentrifieringen under 1990-talet begränsades det offentliga rummet. Detta skedde dels genom policys där specifika grupper exkluderades från att nyttja allmänna platser (Houborg et al. 2014), dels genom bristande utformning av området. I stadsförnyelseplanen för Vesterbro (Byfornyelse København, 2005) illustrerades endast tio områden som allmänna platser utöver de gator som fanns i området. Detta gjorde att tillgången till det offentliga rummet och rätten till staden inskränktes på flera sätt - speciellt i kombination med den gentrifiering som skedde. Vad detta har fått för konsekvenser för tillgången till det offentliga rummet ska undersökas i denna studie. Samtidigt ska det undersökas om detta har inverkan på tillgången till det offentliga rummet idag, nästan 40 år sedan stadsförnyelsens start.

1.1. Bakgrund

Innan Vesterbro blev en del av Köpenhamn, användes området främst som betesmark. Omkring 1600-talets början blev stadsdelen till en av Köpenhamns förorter där kolonilotter med hus och butiker fanns, men även slaktare i Kødbyen dit boskap levererades från landsbygden för att slaktas (Dengsøe, 2000; Köpenhamns kommun, 2015). Gator som Vesterbrogade fungerade som Köpenhamns viktigaste infartsled där besökare kunde göra uppehåll på krogar och värdshus när infartsportarna till staden stängdes för natten. På grund av detta blev området i slutet av 1700-talet känt som huvudstadens restaurang- och nöjeskvarter. Efter sekelskiftet 1800 blev antalet krogar högre samtidigt som arbetare och *“bakkefolket”* (underhållare) flyttade till stadsdelen och öppnade nya underhållningsetablissemang. Detta följdes av en befolkningsexplosion och urbanisering där Vesterbro i mitten av århundradet tvingades bygga nytt (Dengsøe, 2000).

Runt 1900 hade stadsdelen omvandlats till en förort med cirka 65 000 trångbodda invånare. Eftersom bostadsbehovet var så stort, stadsplaneringen var bristande och det främst var markägaren och privata byggherrar som stod för byggnationen, byggdes många hus med ett spekulativt syfte (Dengsøe, 2000; Københavns stadsarkiv, 2014). Stadsdelen kom att bestå av spekulativt byggda hus och få grönområden, och kunde beskrivas som *“en stenørken, med tæt bebyggelse [med trånga innergårdar], smalle gader, få træer og ingen grønne områder til at op i indeklemtheden”* (Dengsøe, 2000, s. 14; Københavns stadsarkiv, 2014). Stadsdelens invånare under denna period var en blandning av överklass, medelklass och socioekonomiskt utsatta. Grupperna segregerades mellan olika gator i området. Här fanns också *“artister, bohemer, alfonser, prostituerede og forlystelsessyge”* (Dengsøe, 2000, s. 17). Även om de flesta boende

inte var kriminella, gjorde gatubilden att området blev negativt associerat med nöjeskvarter. Associationen innebar även att stadsdelen associerades med *“fulde mennesker, haserdspil, druk, småkriminalitet, prostitution og hvad der nu ellers hører til”* (Dengsøe, 2000 s. 17). På grund av fattigdomen, prostitutionen och narkotikahandeln i området, förknippades det med social utsatthet och förslumning under en stor del av 1900-talet (Larsen & Lund Hansen, 2008). Befolkningen fortsatte att växa fram till 1920-talet då det bodde cirka 84 000 personer där. Från och med mellankrigstiden valde dock den del av invånarna som hade råd att flytta till andra delar av Köpenhamn och Danmark, där de bland annat hade rinnande vatten, badrum och mindre trångt. Något senare, mellan 1969 och 1985 byggdes nitton kvarter om i stadsdelen (Dengsøe, 2000).

I början på 1990-talet påbörjade Köpenhamns kommun och danska staten ett arbete för att omvandla Vesterbro med hjälp av ett stadsförnyelseprogram. Under dåvarande borgmästarens, Jens Kramer Mikkelsen, mandatperiod (1989-2004) formades de politiska besluten till mer entreprenöriska och neoliberala tillvägagångssätt inom planering och stadsbyggnad (Lund Hansen, 2001; Urban, 2019). Detta förstärktes av det nya fokuset på att göra Köpenhamn konkurrenskraftigt internationellt när den nationella planlagen frångick fokuset på jämlika levnadsstandarder och omfördelning år 1992. Privata aktörer fick större spelrum på bostadsmarknaden. Även om välfärdsstaten förändrades på många sätt under slutet av 1900-talet, fick policyerna inte samma karaktär som i andra mer neoliberalistiska länder utan invånarna och det offentliga intresset engagerades inom stadsplaneringen (Urban, 2019). Följt av konsekvenserna av stadsförnyelsen i bland annat Nørrebro under 1960-, 70- och 80-talet, där invånare blev tvångsflyttade och byggnader massrevs, skapades en ny lag om stadsförnyelse 1983 (Dengsøe, 2000). För att undvika liknande konsekvenser som uppstod vid denna röjning, skapades Vesterbros handlingsplan 1992 för att försiktigt förnya stadsdelen. Handlingsplanen tillät, till skillnad från i Nørrebro, stadsdelens invånare att delta i omvandlingen av området (Urban, 2019). Dessvärre blev konsekvenserna mer lika klassisk gentrifiering än vad som påstått. Det som ytligt sett hade argumenterats vara en mjuk förändring av Vesterbro där målet med bostadspolitik var social hållbarhet och ett fokus på bostäder för alla, var i praktiken något annat. Besluten fokuserade egentligen på att tillgodose bra bostadsförhållanden till den del av befolkningen som kunde bistå med ekonomisk hållbarhet och tillväxt för hela staden (Larsen & Lund Hansen, 2008).

I samband med förnyelsen av stadsdelen höjdes hyrorna vilket fick till följd att en del av befolkningen inte hade råd att bo kvar. Detta syns även i befolkningsstatistiken där Vesterbro hade en arbetslöshet på 20 procent år 1989, innan stadsförnyelsens start, och endast 5 procent år 2005 (Larsen & Lund Hansen 2008). Samma år, 1989, hade endast 3 procent av invånarna mellan 15-34 år en masterutbildning, och år 2024 var denna siffra 26 procent (Köpenhamns kommun, u.å.). Dessutom blev de flesta av innergårdarna att likna grindsamhälle (gated communities) med portar och stängsel, där även källare spärrades av för det som ansågs vara den

“vilda” utsidan - med andra ord narkotikaanvändare och prostituerade. Enligt Larsen och Lund Hansen (2012) var detta en attack på det offentliga rummet. I samband med “Vesterbro-aktion” - polisens arbete med narkotikaproblemet i området från 1990-talet - riskerade missbrukare och andra grupper att bli bötfällda för vistelse inom “förbudszoner” (Larsen & Lund Hansen, 2012). Köpenhamns kommun (2017) skriver att stadsdelen har *“oplevet flere kvarterløft, byfornyelse – af nogen kaldt beboerfornyelse – og siden gårdrenoveringer og områdefornyelser i nyere tid. Tiltag der alle har medført mere lys, luft, grønne områder og større sundhed for bydelen.”* (s. 11). Denna stadsförnyelse som skulle anpassas till stadsdelens redan befintliga befolkning, har idag skapat ett område med en annan befolkning och likaså annan utformning. År 2008 beskrevs Vesterbro som ett “up-and-coming” område med secondhandbutiker, delikatesser, och där vinbarer, caféer och restauranger har börjat ersätta “arbetarpubar” (Larsen & Lund Hansen, 2008). Om Vesterbro besöks idag, möts man av ett område fyllt med trendiga vinbarer, konstgallerier och ett sprudlande nattliv (Visitdenmark 2026) där det offentliga rummet till stor del har fått en annan karaktär. Detta riskerar att inte bara påverka det offentliga rummets utformning men även att påverka vem som har tillgång till platsen.

1.2. Syfte

Syftet med studien är att förstå hur tillgången till offentligt rum kan påverkas av gentrifiering och om tillgängligheten potentiellt är olika beroende på grupptillhörighet. Utöver detta syftar studien till att förstå om olika stadier av gentrifiering påverkar offentligt rum i olika grad. Den empiriska utgångspunkten för studien är Vesterbro där studien undersöker offentligt rums tillgänglighet innan gentrifieringen, under 1990-talet, och idag när större delen av platsen är gentrifierad.

1.3. Frågeställning

Vilken inverkan har gentrifieringen haft på det offentliga rummet i Vesterbro? Och hur påverkar detta tillgången till det offentliga rummet?

1.4. Avgränsning och nyckelbegrepp

I denna studie definieras det centrala begreppet - offentligt rum - som den del av stadsrummet som den offentliga sfären har tillgång till och rätt att använda. Det är förutom allmänna platser som torg, parker och gator, även serviceområden som restauranger, caféer och platser där aktiviteter kan utföras. Detta begrepp innefattar inte kontor, eller lokaler som mäklare eller advokatbyråer, där besökare måste boka ett möte eller beställa en tjänst för att få nyttja platsen. Offentligt rum som begrepp kommer även att diskuteras ytterligare i kapitel 2.

Utöver det centrala begreppet avgränsas studien till Vesterbro. Stadsdelen fungerar som ett studieobjekt i undersökningen där även tre specifika platser har valts som fallstudier för observationer och dokumentanalys. Stadsdelen har genomgått gentrifiering, som det även finns

mycket forskning om som ämne, till exempel Lees et al. (2007). I detta fall används gentrifiering endast som kontext och definieras utifrån Clarks (2005) definition. Här definieras det som *“gentrification is a process involving a change in the population of land-users such that the new users are of higher socio-economic status than the previous users, together with an associated change in the built environment through a reinvestment in fixed capital.”* (Clark, 2005). Även om delar av Vesterbro fortfarande förnyas, definieras gentrifieringen av stadsdelen vara färdig i de områden som observerats. Dessutom definieras “innan gentrifieringen” i studien vara på 1990-talet, och “idag” när studien skrivs - år 2026. Studien använder sig också av begreppet socialtjänster. Begreppet omfattar både de privata och offentliga aktörer som erbjuder hjälp och stöd för socioekonomiskt utsatta i Vesterbro.

2. Teoretiskt ramverk

I detta kapitel presenteras det teoretiska ramverket för studien som sedan används för att analysera den insamlade datan under kapitel 4 och 5. Det teoretiska ramverket, offentligt rum, delas in i avsnitt som förklarar skapandet, utformningen och olika konflikter i offentliga rum i staden.

2.1. Skapandet av offentligt rum

Offentligt rum kan skapas genom planering men kan även utvecklas organiskt där människor själva börjar nyttja platsen i ett specifikt syfte. Det offentliga rummet kan uppstå från övergivna ytor eller ytor utan specifik design, och behöver inte nödvändigtvis vara en stor öppen plats. Detta kan till exempel vara en riven tomt eller oavsiktligt planerade ytor under eller vid infrastruktur. Hur det definieras beror på vem som diskuterar begreppet. Planerare och arkitekter fokuserar på utformningen och de beteenden som utrymmet medför. Samhällsvetare lägger istället fokus på de sociala relationerna och potentiella politiska utövanden. En offentlig plats har med andra ord olika dimensioner som påverkar hur det kan tolkas och beskrivas. Dessa kan också variera i offentlighet från tid till tid (Low, 2023). Detta kan alltså vara parker, torg, caféer, gator och liknande utrymmen som kan nyttjas av allmänheten (Mitchell & Staeheli, 2009). Gränslinjen mellan vad som är offentligt och privat kan ofta vara vag eftersom privata aktörer ofta har ansvar för områdena (Low, 2023). Dessutom menar Mitchell & Staeheli (2009) att ett offentligt rum inte nödvändigtvis behöver vara offentligt ägt.

Vad som definieras som offentligt rum kan enligt Low (2023) bedömas utifrån utrymmets fysiska aspekter, ägarskap, styrning, kontroll och influens, symbolisk eller historisk betydelse, och politisk aktivitet. Kontroll och influens inkluderar även regler/regleringar och tillgänglighet, och innebär alltså hur styrningen utförs genom exempelvis övervakning och om allmänheten måste betala för att nyttja platsen. Gator kan till exempel klassas som mer offentliga eftersom de ägs av kommunen och oftast tillåter politisk och kulturell aktivitet. I mer nybyggda områden kan de restriktioner som finns i offentligt rum vara snävare eftersom de ofta är privatägda. De aspekter som formar offentliga rum bestämmer hur allmänheten uppfattar dem. Alltså om de är inkluderande eller exkluderande. Detta påverkar också den upplevda sociala rättvisan. Offentliga rum som har gratis inträde och tillåter politisk eller kulturell aktivitet framstår som mer inkluderande än privatägda utrymmen som reglerar och exkluderar (Low, 2023).

2.2. Utformning av offentligt rum

På grund av en offentlig plats karaktär kan vissa grupper av människor exkluderas genom till exempel tillgänglighet och kontroll. Om allmänheten måste betala för att ha tillträde eller om övervakningen och regleringarna är strikta, kan detta göra att personer inte känner sig välkomna

och alltså väljer att inte nyttja platsen (Low, 2023). I många länder har dessutom lagar, regleringar och design används för att utesluta specifika samhällsgrupper. Enligt Mitchell & Staeheli (2009) används dessa beslut för att exkludera hemlösa, ungdomar och personer med annat ursprung från just dessa platser. *Hostile architecture* som används för att göra det omöjligt att nyttja det offentliga rummet, genom till exempel borttagandet av bänkar, hindrar hemlösa att använda det offentliga rummet på samma sätt som andra samhällsgrupper. Militarisering och *securitization* används dessutom för att "skydda" offentliga platser från de som anses annorlunda eller oordnade (Low & Iveson, 2016). Detta görs dessutom ofta förklätt med argumentet att livskvaliteten ska förbättras för allmänheten och stöds av många som vill gömma problemet (Mitchell & Staeheli, 2009).

Offentligt rum kan också påverkas av territoriella strukturer. Produktionen av territorialitet, som både kan vara enskild och samarbetande, kan öppna upp offentligt rum för ett större användningsområde där fokuset går från privatisering till offentliggörande. För att en plats ska vara tillgänglig för en bred målgrupp krävs det att platsen även har ett brett aktivitetsutbud. Detta utbud behöver dessutom vara varierat (Kärrholm, 2012). Kärrholm (2012) skriver att ett offentligt rum som är "öppen för alla" men samtidigt endast är anpassad och tillgänglig för en grupp människor påverkar platsens egentliga tillgänglighet. Han ger exemplet att "*a certain category of users, such as cars, bikes or shoppers would, of course, also (indirectly) imply restrictions on which people are allowed to be at that place.*" (s. 18). De platser med ett större antal territoriella produktioner, som tillgodoser flera användningsområden, är även de platser som är mest tillgängliga och kan användas av olika grupper och aktiviteter.

2.3. Social (o)rättvisa i offentligt rum

Förändringen i hur offentligt rum hanteras, kontrolleras och begränsas förändrar även vem som verkar äga rummet där privata intressen riskerar att överskrida det offentliga utrymmets egentliga funktion. Mitchell och Staeheli (2009) menar att denna förändring och exkludering kan liknas till Henri Lefebvres "*le droit à la ville*" där "*the right to be actively involved in the production of the public sphere – is reworked*" (s. 515). Lefebvre (1967) diskuterar att rätten till samhället inte endast består av den urbana strukturen utan en kombination av natur, kultur, kreativitet, sociala utbyten, och arbete. Dessa aspekter är något som stadsplanerare, enligt honom, förbiser och istället fokuserar på "*form, struktur, funktion, nivå, dimension, beroende och självständiga variabler, korrelationer, totaliteter, sammansättning, system etc.*" (s. 32) (översatt från franska av författaren) för att sträva framåt. Enligt Lefebvre skapas städer för att bo i, inte för de som bor, och borde egentligen bygga på en kombination av vetenskap, konst och filosofi. Han menar att alla stadens invånare inte har samma förutsättningar, möjligheter och rättigheter, och att alla inte får ta del av utvecklingen av staden - även om det krävs för att stadsplaneringen ska vara lyckad. Samtidigt menar han att rätten till staden inte endast utgår från att gå tillbaka till den traditionella organiska staden, utan utgår från rätten att få leva ett stadsliv. Exkluderingen av utrymmet är alltså politiskt och får konsekvenser som påverkar befolkningen (Mehaffy & Low, 2018).

Low och Iveson (2016) menar att om social rättvisa ska förbättras, måste argumenten få större inverkan på både planering, styrning och politik. De menar att social rättvisa och offentligt rum är viktigt i demokratidiskursen. Diskursen har utvecklats på grund av en ny rumslig relation mellan det offentliga rummet och den offentliga sfären. De skriver att *“Social movements and political uprisings belie arguments that the public space and the public sphere have ever been separated. [...] If the public sphere can be described as the sphere of private people coming together as a public’ it is clear that its emergence has a material and spatial context as well as a history of social meanings. If this material and spatial context is regulated in unfair ways and through its management and design communicates that some are not welcome, then not only the public space becomes less accessible and diverse, but so does the public sphere.”* (s. 12) (Low & Iveson, 2016).

Enligt Low och Iveson (2016) kan kapitalistisk globalisering och neoliberalistisk styrning förvärra sociospatiala ojämlikheter inom och mellan städer. Dessa strukturella förändringar kan förstärkas av konflikter om offentliga rum där vissa anser att en del av den rumsliga rättvisan utgår från att motverka det inflytande staten, privatisering och kommodifiering har på offentliga rum. Detta leder ofta till att privata intressen får inflytande över rummen. Harvey och Potter (2009) skriver att stadsförnyelse spelar en central roll i diskursen om individuella rättigheter och klasskamper i en neoliberalistisk stad. De menar att planering är en stor del av styrningssystemet som avgör vilka rättigheter som finns och inte. Planering, precis som Low och Iveson konstaterade, kan genom övervakning, militarisering, ojämlik stadsförvaltning, och skapandet av regelbundenhet i stadslivet, påverka de rättigheter som finns i staden. Detta förstärks av att staten behöver pengar och därför tenderar att agera kapitalistiskt. Samtidigt behöver kapitalet statens stöd för regleringar för att skydda privatägda egendomar och ekonomisk vinst (Harvey och Potter, 2009). Denna konflikt blir extra tydlig i de områden som gentrifieras. Gentrifieringen får som följd att platserna förändras på statliga och privata aktörers initiativ, och vem som har tillgång till dem justeras. Privatisering, kommodifiering och militarisering av offentliga rum försämrar tillgången till dessa utrymmen för främst hemlösa, rasifierade minoriteter, fattiga och unga (Low & Iveson, 2016).

2.4. Konflikter i offentligt rum

I offentliga rum kan olika typer av konflikter uppstå. Dessa konflikter skapas av olika sociala dynamiker och kan bland annat vara kollektiva intressekonflikter. Intressekonflikterna kan till exempel diskutera allmännyttan och allmänintresse eller ojämlika maktförhållanden som är socialt konstruerade. Vad som anses vara allmännyttan eller gemensamt bästa är enligt Capanema Alveres och Barbosa (2018) två olika saker där det förstnämnda utgår från en politisk konstruktion i det offentliga, medan den andra är ideologisk och utgår från vad privata sfären behöver - ekonomisk vinst. De menar att de konflikter som uppstår i offentliga rum är en kamp mellan kapital och arbetskraft. Kapitalistiska aktörer som investerare, byggherrar och liknande

utgör kapitalet, medan arbetskraften beror på utrymmets produktion, reproduktion och aktivitet. Allt detta har sin utgångspunkt i offentliga rum. Konflikten som uppstår försvåras även av att staten kan stödja båda perspektiven. Systematiskt väljer dock staten oftast att stödja kapitalet. Dessutom kan kapitalet utifrån ett lokalt perspektiv, i offentliga rum, antingen stödja statens visioner, eller välja att hjälpa lokala nätverk (Capanema Alveres & Barbosa, 2018).

I bland annat Sydney har en sådan konflikt uppstått kring Royal Botanic Gardens och Centennial Parklands. Dessa parker som tidigare haft gratis inträde för allmänheten, börjar i större grad kräva inträdesbiljetter för att ta del av aktiviteter i det offentliga rummet. Parkmyndigheterna menar att detta genererar den vinst som krävs för att underhålla parkerna samtidigt som det attraherar fler användare av utrymmet och alltså ökar tillgängligheten. Andra menar att detta istället förhindrar tillgängligheten av dessa typer av offentliga platser eftersom alla inte har möjlighet att köpa inträde (Low & Iveson, 2016). Mitchell (2003) skriver dock att offentliga rum kan sprida rädsla och oro om utrymmet framstår som okontrollerat och om det förknippas med anarkism. Detta förstärks ofta av mediernas skildring av kriminalitet och hemlöshet. Mitchell ger exemplet att ökningen av arbetslösa, hemlösa och missbrukare i USA även ökar den mängd personer som anser att offentligt rum är ekvivalent till oordning. Fenomenet har alltid funnits och det är dessvärre rätten till offentliga utrymmen som är relativt nytt. Att nyttja dessa områden, och även att församlas där, har alltid varit omstritt och påverkats av de som har makten. Likt detta uppstår konflikter på offentliga platser där det blir tydligt att sociala orättvisor och tillgänglighet av dessa utrymmen spelar stor roll i diskursen (Low & Iveson, 2016).

3. Metodologi

I detta kapitel presenteras den metodologi och de metoder som använts för att samla in data i studien. Här förklaras varför vissa val gjorts och vad de får för konsekvenser för att läsaren ska få en förståelse för hur studien genomförts.

3.1. Forskningsdesign

Denna studie använder sig av tre fallstudier i Vesterbro för att undersöka hur gentrifiering kan påverka tillgången till offentligt rum. I detta fall används fallstudier av Vesterbro eftersom de bland annat kan koppla samman orsaker och utfall genom processpåring, undersöka hypotetiska kausala mekanismer detaljerat och pröva historiska förklaringar (Flyvbjerg, 2011). Vesterbro valdes som studieobjekt eftersom stadsförnyelsen av området kom att likna ett klassiskt exempel av gentrifiering samtidigt som rådande politik under 1990-talet hade stor inverkan på vem som kunde nyttja det offentliga rummet. Till skillnad från andra områden som gentrifierats, påverkades Vesterbro inte bara av stadsförnyelse och resulterande gentrifiering. Stadsdelen påverkades även av policys under denna tidsperiod och hade minimalt offentligt rum i planeringen. Detta gör alltså att fallstudien av Vesterbro blir ett extremfall eftersom gentrifieringen skedde i samband med politik och planering som begränsade användarna av stadsrummet. Dessutom har Maria Kirkeplads, Halmtorvet och Flæsketorvet valts utifrån faktumet att de påverkats kraftigt av policys och resulterande inskränkningen av offentligt rum. En till anledning till varför stadsdelen och dess offentliga rum valdes som studieobjekt är just att det är ett extremfall. Det innebär att studien får ett tydligt svar, till skillnad från typiska fallstudier (Flyvbjerg, 2011). Med andra ord ger Vesterbro som studieobjekt, och de specifika fallstudierna, studien ett tydligt svar på vilken inverkan gentrifiering kan ha på offentligt rum. Extremfall brukar engagera fler aktörer och grundläggande mekanismer, vilket gör att de kan upptäcka mer information och insikter. Dessutom kan de användas för att få fram en poäng och utveckla teori och koncept genom att förstå de brister som de existerande teorierna har (Flyvbjerg, 2011). Det innebär att Vesterbros situation inte är exakt likadan som alla områden som gentrifierats, samtidigt argumenterar Flyvbjerg (2011) att fallstudier inom samhällsvetenskap krävs och kan överföras på andra områden med samma fenomen. Fallstudien fungerar som ett exempel för att ge insikter för hur offentligt rums tillgänglighet riskerar att påverkas av gentrifiering.

Studiens ontologi baseras på ett konstruktivistiskt perspektiv som menar att sociala fenomen åstadkoms av sociala aktörer (inklusive författaren) där de produceras, och fortsätter att förändras, av sociala interaktioner (Grix, 2002). Följt av ontologin, utgår studiens epistemologi från ett interpretivistiskt tillvägagångssätt. Tillvägagångssättet kräver förståelse för sociala handlingars subjektiva betydelse och anser att det finns skillnader mellan människor och naturvetenskapens fenomen (Grix, 2002). De sociala konstruktionerna och sociala fenomenen

baseras på att individer har subjektiva upplevelser där dessa varierar mellan personer. Komplexiteten runt subjektiva upplevelser baseras på involverades, i detta fall, användning av offentligt rum eftersom situationers betydelse kan skapas av individer (Creswell & Creswell, 2009). Creswell och Creswell (2009) menar att *“They are not simply imprinted on individuals but are formed through interaction with others (hence social constructivism) and through historical and cultural norms that operate in individuals’ lives.”* (s. 26). Metoderna för studien har på så sätt använts för att kunna observera individers subjektiva upplevelser och interaktioner med det offentliga rummet som påverkas av sociala fenomen.

För att besvara frågeställningen *“Vilken inverkan har gentrifieringen haft på det offentliga rummet i Vesterbro? Och hur påverkar detta tillgången till det offentliga rummet?”* användes observationer, dokumentanalys och kartering som metoder. Dessa metoder valdes för att göra det möjligt att se hur människor interagerar med området, hur planering hanterar offentligt rum och för att på ett tydligare sätt kunna visualisera Vesterbro som område. Kvalitativa metoder kan, till skillnad från kvantitativa metoder, tyda hur människor interagerar och kan förklara mer komplexa situationer där till exempel sociala fenomen och relationer uppstår. Eftersom kvantitativa metoder analyserar fenomen som har ett definitivt svar och som ofta är positivistiska, blir det alltså svårt att se det som inte kan mätas på detta sätt (Creswell & Creswell, 2009). För att kunna förstå hur tillgängligt det offentliga rummet är, har en blandning av metoder, med ett fokus på kvalitativt, alltså valts.

För att förstå hur Vesterbros offentliga rum ser ut idag, användes observationer för att se utformningen av platsen och hur rummets besökare interagerar med området. Fördelarna med observationer är att information kan dokumenteras när det sker, samtidigt som ovanliga händelser och känsliga situationer kan observeras utan att personer aktivt måste delta i undersökningen. Däremot finns det nackdelar som kan påverka resultatet. Detta är till exempel att känslig eller privat information kan observeras utan att denna information kan användas i studien (Creswell & Creswell, 2009). Även fysiska förutsättningar kan påverka eller begränsa observationer. När platser där människor rör sig observeras kan tidpunkt, veckodag, tid på året och väderlek spela stor roll för hur rummet ser ut och hur människor agerar. Till exempel kan en kall dag i januari göra att fler håller sig inomhus. Likaså kan en tidig morgon påverka antalet människor som rör sig i rummet, och om de väljer att använda till exempel bänkar eller istället rummet som förflyttning till jobb eller skola.

För att få en förståelse för hur gentrifieringen har påverkat det offentliga rummets tillgänglighet, krävs en metod som kan undersöka hur det offentliga rummet såg ut på 1990-talet. För att göra detta användes dokumentanalyser. Eftersom lokalplaner från 1990-talet används i denna studie, ger det en möjlighet att se vilket fokus planeringen hade och vilka beslut som togs för utformandet av offentligt rum under denna period. Informationen kan också riskera att vara

ofullständig eller felaktig om fel typ av dokument används (Creswell & Creswell 2009). I detta fall är lokalplanerna som valdes avklarade, fullständiga, och juridiskt bindande dokument.

För att analysera observationerna, dokumenten och karteringen och kunna besvara frågeställningarna användes teori om offentligt rum. Observationerna utgick från Lows (2023) förklaring av offentligt rum och resultatet, tillsammans med resultatet från dokumentanalysen, analyserades sedan med hjälp av teorin för att förstå hur det påverkade och påverkar tillgången till offentligt rum i Vesterbro. Utöver teori om offentligt rum användes även litteratur om Vesterbros drogpolicy och utformning av offentligt rum för att förstå situationen under 1990-talet. Detta visualiserades bland annat med hjälp av karteringen.

Karteringen valdes som metod för att skapa en rumslig förståelse av Vesterbro, och för att kunna analysera spatiala förutsättningar. Dessutom användes metoden för att visualisera stadsdelens utformning och rumsliga förhållanden. Att använda kartering som metod hjälper till att tolka komplexa och tredimensionella spatiala förhållanden genom att förenkla verkligheten till visuella representationer (Hald et al. 2023). Genom att förenkla komplexa förhållanden blir det lättare att få en förståelse för hur dessa ser ut och påverkar stadsdelen. Corner (1999) menar att kartering upptäcker viktiga dolda fysiska strukturer som endast blir synliga genom representation och visualisering. Dessutom kan kartering framkalla relationer och samband mellan olika delar där *“The resultant relational structure is not something already ‘out there’, but rather something constructed, bodied forth through the act of mapping.”* (Corner, 1999, s. 94). Däremot kan författaren genom kartering påverka och styra hur läsaren uppfattar situationen. Detta behöver däremot inte vara något negativt eftersom vissa situationer kräver subjektiva bedömningar.

Utöver de metoder som valts hade studien också kunnat använda intervjuer som metod. Intervjuer hade kunnat användas för att få ett mer personligt perspektiv på tillgång till offentligt rum eller för att få en tydligare förståelse av hur offentligt rum kunde användas eller såg ut på 1990-talet. På grund av tidsbrist och svårigheten att hitta personer som arbetade på till exempel Mariakirken under gentrifieringens höjdpunkt, så prioriterades observationer, dokumentanalys och kartering som metod.

3.2. Observationer

För att se hur offentligt rum i Vesterbro ser ut, används, och vem som har tillgång till utrymmet, användes observationer som metod. När observationer genomförs i stadsrummet är det möjligt att se hur människor använder och interagerar med rummet, och om det skiljer sig mellan tider på dygnet, dagar eller mellan grupper i samhället. Dessutom går det att se om potentiella konflikter uppstår i det offentliga rummet - om det alltså uppstår konflikter mellan olika delar av samhället eller mellan befolkning och infrastruktur. Eftersom Vesterbro är ett stort område var det omöjligt att observera hela utrymmet under den begränsade tid som studien utfördes på (10 veckor). På grund av detta begränsades observationerna till specifika platser i området och

slutsatserna drogs alltså utifrån observationerna på dessa platser. På grund av tidsbristen kunde inte heller alla veckodagar undersökas. Dessutom undersöktes enbart dagar med solsken eftersom det var den rådande väderleken under de veckor som studien genomfördes.

Utöver detta observerades inte heller alla tidpunkter, som till exempel sen kväll och natt, på grund av tidsbrist och bristande transportmöjlighet från Sverige till Danmark under dessa tider. Istället gjordes observationerna från morgon innan butiker öppnat till kväll då de flesta kommit hem från jobbet. Detta gjordes fem gånger varav varje observation tog cirka två timmar. De veckodagar som observerades var två tisdagar, två onsdagar och en fredag. Studien genomfördes dessutom i slutet av april månad. I en idealistisk situation hade alltså fler tidpunkter på dygnet, väderlekar och veckodagar observerats. Typ av observation kan också påverka vilken information som samlas in och hur objektiv informationen blir. Observationerna gjordes i detta fall direkta, semistrukturerade och måttligt involverade för att se hur området används och motverka att de involverade känner sig trängda.

Observationerna genomfördes på tre platser i Vesterbro där utgångspunkten var Indre Vesterbro och kvarteret Sønder Boulevard/Ingerslevsgade. Detta inkluderade Mariakirken, Halmtorvet, Hvide Købbyen runt Flæsketorvet, och gator i dessa kvarter (figur 3). Platserna valdes eftersom gentriferingen till stor del ägde rum i Indre Vesterbro, men även för att förbudszonerna under "Vesterbro-aktion" (avsnitt 4.1) begränsade det offentliga rummet runt dessa platser. Maria Kirkeplads, tillsammans med baksidan av centralstationen, har spelat stor roll för drogscenen i området där kyrkan bland annat har haft drop-in-faciliteter sedan 1974 (Houborg et al. 2014). Mariakirken valdes då det är centralt i Indre Vesterbro, men också för att platsen påverkats av "Vesterbro-aktions" regleringar av offentligt rum. Precis som Maria Kirkeplads var Halmtorvet ett område med stor betydelse inom drogscenen, och marginaliserade grupperns tillgång till offentligt rum påverkades runt torget. Precis som idag, låg många socialtjänster i området. Under "Vesterbro-aktion", låg många av dessa socialtjänster inom förbudszonerna för att göra att droganvändare var tvungna att direkt gå till socialtjänsterna för att undvika de allmänna platserna (Houborg et al. 2014). Platsen valdes alltså för kombinationen av alla olika faciliteter i området med det nybyggda, det gamla och det som ska vara en "plats för alle", men även för den historia som torget har. Området kring Flæsketorvet i Hvide Købbyen är ett av de mer nyligen förnyade områdena i Vesterbro. Sedan slutet av 2000-talet har slaktarna och köttbutikerna bytts ut av restauranger, barer och gallerier. Precis som förut är området främst kommersiellt, men har idag en helt annan karaktär och är, till skillnad från de andra områdena, i stor grad privatägt. Gatorna Sønder Boulevard och Skelbækgade, precis utanför Flæsketorvet, var även en del av förbudszonerna. Flæsketorvet har alltså valts som observationsplats för att se hur det stora antalet privata aktörer påverkar tillgången till offentligt rum, men även för områdets inkludering i "Vesterbro-aktion".

Indre Vesterbro består till stor del av bostäder, och offentliga rum som gator och serviceområden. Runt Mariakirken och Halmtorvet finns dock offentligt rum utöver dessa. Observationer på torg och liknande allmänna platser, gör det lättare att se vem som har tillgång till området förutom de som bor i Vesterbro. Dessutom kan en kombination av större offentligt rum tillsammans med gator visa om det främst är de boende som kan nyttja rummet eller om även andra har tillgång till det. Dessutom har gatorna spelat stor roll i Vesterbros historia för vem som har tillgång till staden (Dengsøe, 2000).

Observationerna gjordes semistrukturerade där det som iakttogs dels utgick från specifika frågor, och dels noterades hur det offentliga rummet såg ut, hur det användes och vilka grupper av människor som använde utrymmet, till exempel turister, unga eller socioekonomiska grupper. Frågorna som användes baserades på Lows (2023) förklaring av offentligt rum och delades därför in utifrån fysiska aspekter, ägarskap, styrning, kontroll och influens (avsnitt 2.1). Low (2023) använder även politisk aktivitet, och historisk och symbolisk betydelse, som del av offentligt rum. Dessa aspekter valdes dock bort då analysen hade blivit för tidskrävande och omfattande utifrån den tidsram studien har haft. Eftersom Vesterbro har en lång historisk och symbolisk betydelse valdes istället de specifika platserna för fallstudierna utifrån denna punkt. Frågorna graderades sedan på en skala från lite (1) till mycket (5) och sammanställdes sedan för att se hur dessa aspekter påverkade platsernas tillgänglighet. Dessa frågor var:

1. Uppstår konflikter i rummet?
2. Hur stor andel av området är privatägt?
3. Hur begränsad är andelen offentligt ägt?
4. Hur mycket övervakningskameror finns det?
5. Hur många poliser eller säkerhetsvakter finns det?
6. Hur liten är platsen?
7. Hur begränsat är tillgången till toaletter?
8. Hur stor är inträdeskostnaden?
9. Hur stor andel stängsel, portar eller butiksingångar består platsen av?
10. Hur mycket hostile architecture finns det?
11. Hur mycket skräp finns det?
12. Hur begränsat är graffitin?
13. Hur begränsad är folkmängden?
14. Hur stor brist är det på bänkar?
15. Hur bristande är öppettiderna?
16. Hur begränsad är andelen unga (15-30 år)?

I fråga 8, hur stor är inträdeskostnaden, inkluderades även restauranger och caféer där besökare måste köpa en produkt för att få använda rummet under en längre tid. Dessutom inkluderades butiker och restaurangers ingångar vid frågan om stängsel eftersom de kan stänga ute och

påverka vem som har tillgång till det offentliga rummet. Dessa frågor delades sedan in utifrån graderingen i tabell 1. För att analysera den insamlade och kodade datan, användes det teoretiska ramverket med utgångspunkt i Lows (2023) förklaring.

Tabell 1. *Kodning för observationer.*

Grad	Definition
1	Lite - Det finns någon enstaka av detta, och det är inget som noteras om det inte undersöks noggrant.
2	Tämligen lite - Det finns en del, men det är inget som människor tänker på.
3	Medel - Det finns vare sig mycket eller lite av detta.
4	Tämligen mycket - Det utgör en stor del av rummet, men är inte överväldigande.
5	Mycket - En markant del av rummet består av detta.

3.3. Dokumentanalys

För att förstå hur offentligt rum har förändrats från 1990-talet till idag, har även dokumentanalys använts som metod. De dokument som användes var lokalplaner (detaljplaner) från liknande områden som observationerna utfördes i - det vill säga Hvide Købbyen, Halmtorvet och kvarteret runt Mariakirken. Dokumentet som användes för Halmtorvet var Brune Købbyens lokalplan från 1995 med en uppdatering 2005. Kvarteret runt Mariakirken hanterades av Saga-Karréens lokalplan från 1997 med en uppdatering 2004. Till sist användes lokalplanen för Hvide Købbyen från 2018. Precis som vid observationerna användes dessa lokalplaner eftersom de utgjordes till stor del av förbudszoner under 1990-talet och hade betydelse för de platser som kommunen ansåg vara problemområden. Användningen av samma områden i både observationer och dokumentanalys gör att det går att jämföra dels de olika platserna men även de olika tidsperioderna, och på så sätt se hur användningen och tillgängligheten av det offentliga har förändrats. Dokumenten användes för att se hur kommunen bestämde att konstruera det offentliga rummet men även vilka delar i området som påverkade vem som kunde nyttja det. Till exempel om det främst planerades att vara bostadshus, serviceområden eller privatägda faciliteter som restauranger eller liknande.

När dokument valdes, uppstod dock svårigheten att hitta lokalplaner med fullständig information. Under 1990-talet var informationen i dessa typer av planeringsdokument sparsam i jämförelse med hur lokalplaner ser ut idag. Informationen i lokalplanerna innehöll enbart någon mening om stadsrumsanvändning utan specifikationer. För att motverka detta, valdes istället lokalplaner med uppdateringar från början av 2000-talet. Eftersom stadsförnyelsen höll på under

flera år, drogs slutsatsen att dessa dokument fortfarande gällde och områdena fortfarande var under byggnation när uppdateringarna skedde. Dessutom fanns inte heller lokalplaner i dessa områden från början av 1990-talet eftersom gentrifieringen skedde i etapper, och alltså planerades kvarter för kvarter. Denna dokumentanalys skedde också i kombination med litteratur för att förstå hur offentligt rum såg ut och användes innan gentrifieringen.

Lokalplanerna som användes valdes utifrån olika tidpunkter för att kunna se hur Mariakirkens och Halmtorvets offentliga rum konstruerades under gentrifieringen och hur det nyare området, Hvide Købbyen, lokalplan skiljde sig från dessa. På så sätt fanns också möjligheten att se om det skiljde sig i utformandet av offentligt rum under 1990-talet och idag. Det är dock bra att notera att det för tillfället när studien genomförs inte finns aktuella lokalplaner i Vesterbro, och valet av lokalplaner har alltså baserats på vad som finns tillgängligt och vad som går att analysera. Detta innebär också att en stor del av de analyser som gjordes av de äldre lokalplanerna baserades på den uppdatering som skedde under 2000-talet.

För att analysera lokalplanerna lästes de igenom och sedan kodades stycken, från paragrafer om användning, utifrån kategorier baserat på teorin. Vid kodningen av dokumenten dokumenterades utrymmen vars användning kunde vara bostäder, kommersiellt (serviceområden) eller allmänna platser. De utrymmen som endast kunde vara bostäder, användes inte i analysen eftersom studien utgår från offentligt rum. Sedan delades lokalplanerna in i olika kategorier som allmän plats, bostäder, serviceområden, privatägt och offentligt ägt. I de flesta fallen specificerades det inte om de kommersiella utrymmena var privatägda eller offentligt ägda i lokalplanerna, och kodningen använde då både begreppen. Detsamma gjordes om andra kategorier kunde utgöra platsen. När kodningen var genomförd, sammanställdes kategorierna för att se hur stor del av det planerade offentliga rummet varje kategori utgjorde. För att sedan analysera datan användes det teoretiska ramverket om offentligt rum.

3.4. Kartering

Utöver observationer och dokumentanalys användes även kartering som metod. Fem stycken kartor gjordes över Vesterbro. Två kartor gjordes för att visualisera Vesterbro innan gentrifieringen, och tre för att visualisera stadsdelen idag. De två första illustrerade de tidigare allmänna platserna (torg och grönområden) (figur 2), och de förbudszoner som användes under "Vesterbro-aktion" (se avsnitt 4.1) (figur 1). Dessa två kartor baserades på Byfornyelse Københavns (2005) illustration i Indre Vesterbros stadsförynyselseplan, och på Frantzsens (2005) bild av förbudszonerna. Kartorna som visar Vesterbro efter gentrifieringen visualiserade nuvarande allmänna platser och observerade områden (figur 3), befintliga socialtjänster i kvarteren (figur 5), och innergårdar som avskärmats med stängsel sedan 1990-talet (figur 6). Kartorna gjordes med hjälp av Procreate och Adobe Illustrator för att få en bättre förståelse för hur området hänger ihop. Även om allmänna platser endast utgör en liten del av offentligt rum, är det en bra markör för att visa hur stadsrummet användes - på annat sätt än att bara bo där. Det

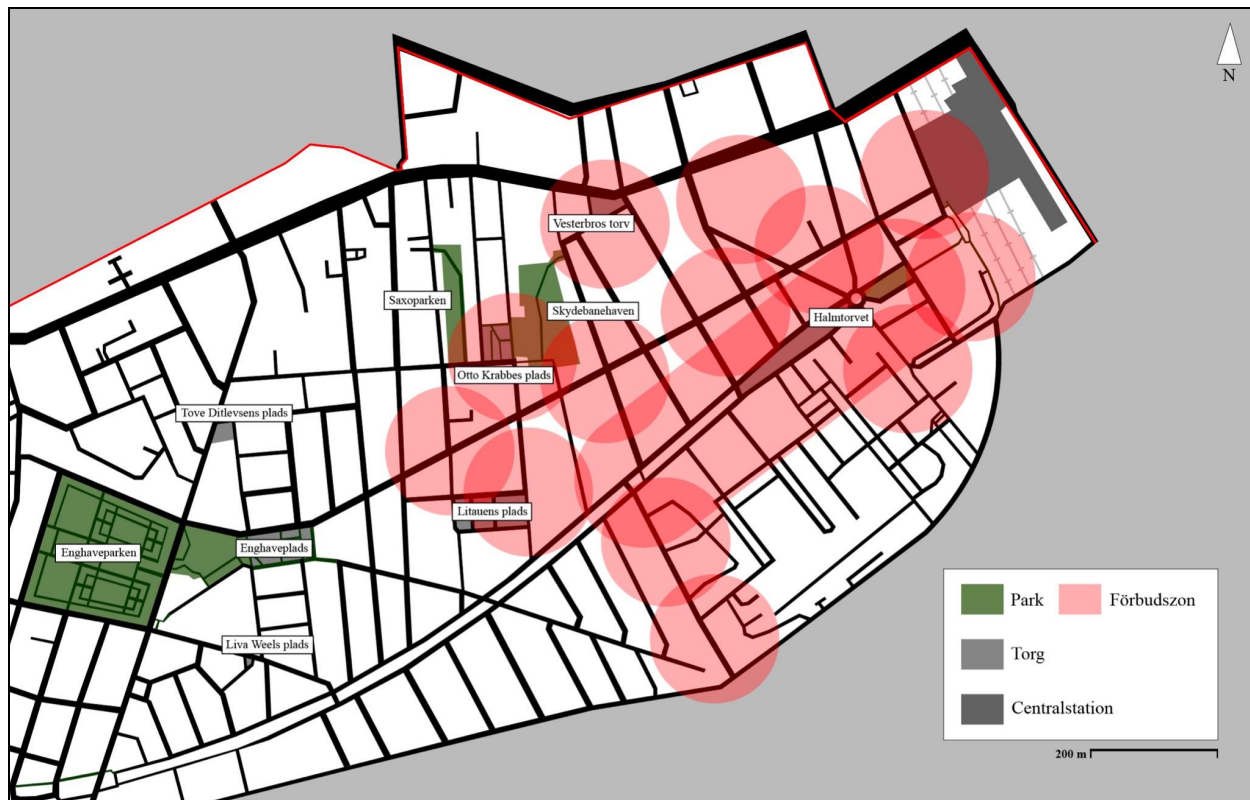
kan även hjälpa till att visa på tillgången av området för de som inte bor i området eftersom gator till stor del endast används för att förflytta sig och för att butiker, restauranger och liknande privatägda utrymmen inte används på samma sätt som till exempel torg.

4. Vesterbro

I följande avsnitt kommer bakgrund för vissa av de policys som formade det offentliga rummet i Vesterbro att presenteras. Därefter presenteras det övergripande resultatet som sedan analyseras. Analysen i detta kapitel följer Lows (2023) förklaring av offentligt rum (se avsnitt 2.2) och kommer även att följa denna struktur.

4.1. Vesterbro-aktion

I början av 1990-talet - samtidigt som gentrifieringen ägde rum i Vesterbro - påbörjade polisen i samarbete med kommunen ett projekt kallat "Vesterbro-aktion". Detta projekt skulle minska den dåvarande stora drogscenen i området med hjälp av en nolltolerans-strategi (Larsen & Lund Hansen, 2012). Strategin omfattade bland annat förbudszoner i Vesterbro där narkotikaanvändare och andra marginaliserade grupper inte hade tillåtelse att befinna sig inom zonerna. Om de befann sig i zonerna blev de bötfällda och riskerade fängelse om detta upprepades flera gånger. Som konsekvens tvingades besökarna att gå direkt till socialtjänstfaciliteterna utan att befinna sig i området under en längre tidsperiod. Detta var också strategin för att utesluta vissa grupper från området (Houborg et al. 2014). Förbudszonerna, som till slut bestod av 14 stycken zoner, koncentrerades till de områden som hade störst betydelse i drogscenen (figur 1). Dessa zoner fanns runt Mariakirken, Halmtorvet och delar av Sønder Boulevard, bakom centralstationen, delar av Brune Købbyen, området runt korsningen Istedgade-Saxogade och platser i närliggande områden. Polisens nolltolerans-strategi avslutades 2012 och övergick istället till en "*non-enforcement-strategi*" (Houborg et al. 2014). 2008 startade kommunen i samarbete med NGOs flera (olagliga) användningsrum och drop-in-faciliteter för narkotikaanvändare. Några år senare, 2012, genomfördes en lagändring där dessa rum legaliserades. Samma år försvann även förbudszonerna och istället fokuserades polisens arbete på relationer mellan polis och narkotikaanvändare. Genom detta tillvägagångssätt skulle de, på ett fredligt sätt, kunna styra användarna mot drop-in-faciliteter istället för att "störa" allmänheten. Detta arbete skulle samtidigt ge polisen möjlighet att se vem som sålde narkotika och på så sätt kunna bekämpa narkotikaproblemet bättre (Houborg et al. 2014).

Figur 1. Förbudszoner under "Vesterbro-aktion" på 1990-talet. Författarens egen elaborering baserat på Frantzen (2005).

4.2. Gentrifieringen av området

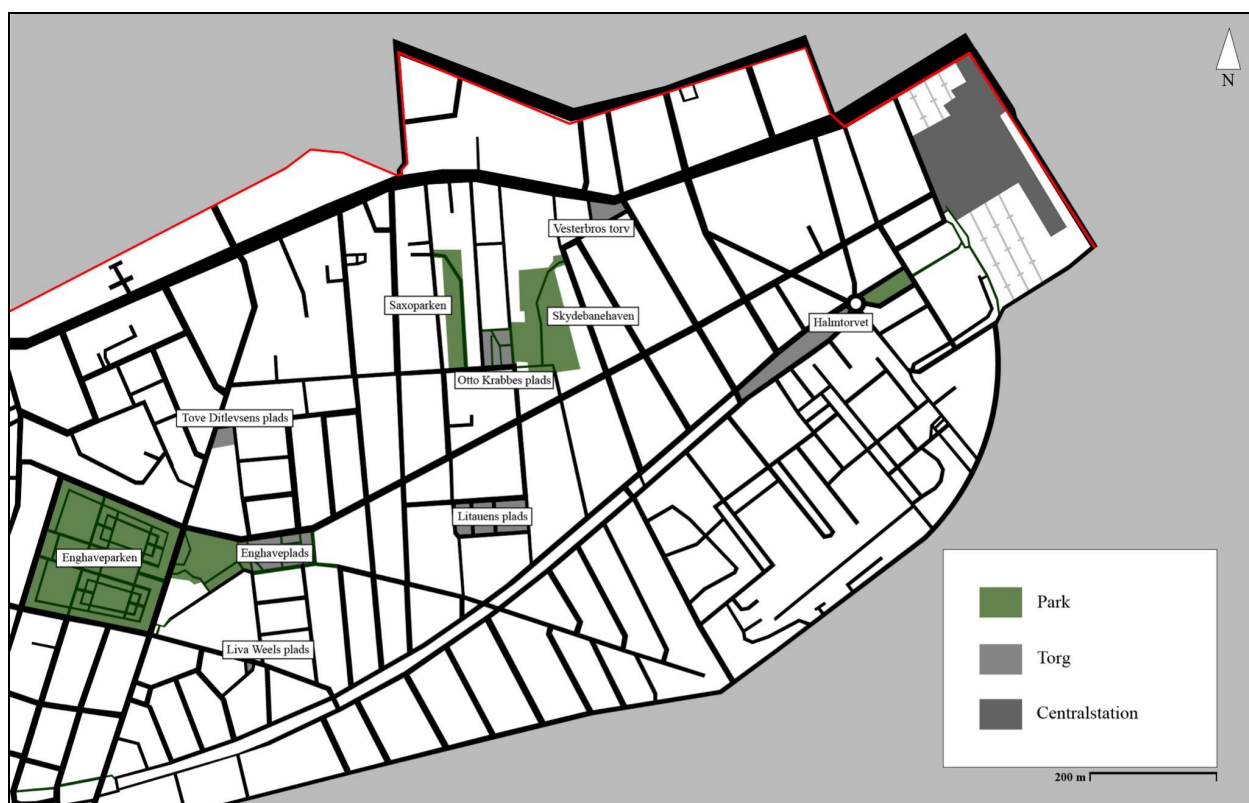
Under denna period skedde även gentrifiering av stadsdelen (se avsnitt 1.1). Innan stadsförnyelsen på 1990-talet hade en stor del av lägenheterna i området inte centralvärme, eget badrum och i vissa fall inte heller en egen toalett. I Indre Vesterbro, där den största gentrifieringen skedde, saknade 64 procent av lägenheterna centralvärme samt 70 procent eget badrum (Larsen & Lund Hansen, 2008). Under denna period var en stor del av befolkningen arbetslösa och levde på socialbidrag. Dessutom hade många utländskt medborgarskap. Av de 6 118 invånarna under sena 1980-talet var cirka 20 procent arbetslösa, cirka 24 procent levde på socialbidrag och 19,4 procent hade utländskt medborgarskap. Redan 1997 hade arbetslösheten sjunkit till 12 procent och 2005 var denna siffra 5 procent - 1,4 procentenheter under Köpenhamns genomsnitt. Samtidigt gick andelen befolkning med lång universitetsutbildning från 8,3 procent år 1999 till 15,1 procent år 2005. Precis som med arbetslösheten var denna siffra över Köpenhamns genomsnitt, denna gång 4,2 procentenheter över. Sammanfattningsvis ökade andelen medel- och höginkomsttagare med 11,2 procentenheter mellan 1997 och 2005. Området hade alltså med andra ord genomgått en socioekonomisk förändring - gentrifiering (Larsen & Lund Hansen, 2008).

4.3. Vesterbros offentliga rum

I Vesterbros stadsdelsplan (Københavns kommun & Vesterbro lokaludvalg, 2017) nämns potentiella problem med utvecklingen av stadsdelen. Kommunen skriver att *“Det er et kvarter med mange kontraster, unge børnefamilier, kreativ klasse, stofbrugere og hjemløse og mange besøgende turister.”* (s. 25) och påpekar att utvecklingen kan öka segregationen om bostadstyperna i området blir för homogena och om andelen semiprivata stadsrum ökar. Privatiseringen eller avgränsningen av offentligt rum kan ses som inskränkning av det offentliga rummet och bristande offentliga rum kan påverka befolkningen negativt (Low, 2023). Det beror bland annat på att offentliga rum hjälper till att skapa gemenskap och interaktion mellan människor. Denna interaktion skapar förståelse för olikheter och inkludering, och formar den *“offentliga kulturen”* genom människors närvaro, strukturella begränsningar och maktförhållanden (Low 2023). Om till exempel en park förmedlar att alla är välkomna och att alla har tillgång till utrymmet, skapas möjligheten till sociala interaktioner. Detta främjar *“‘indifference to difference’ that encourages an openness to others”* (s. 7) eftersom offentligt rums utformning, styrning och funktion kan påverka dess tillgänglighet och inkludering (Low 2023). Inskränkning av offentligt rum genom till exempel privatisering och förbudszoner påverkar alltså både tillgången till staden och den *“offentliga kulturen”*. I Vesterbro representeras det på olika sätt där offentliga rum utformas, styrs och fungerar olika.

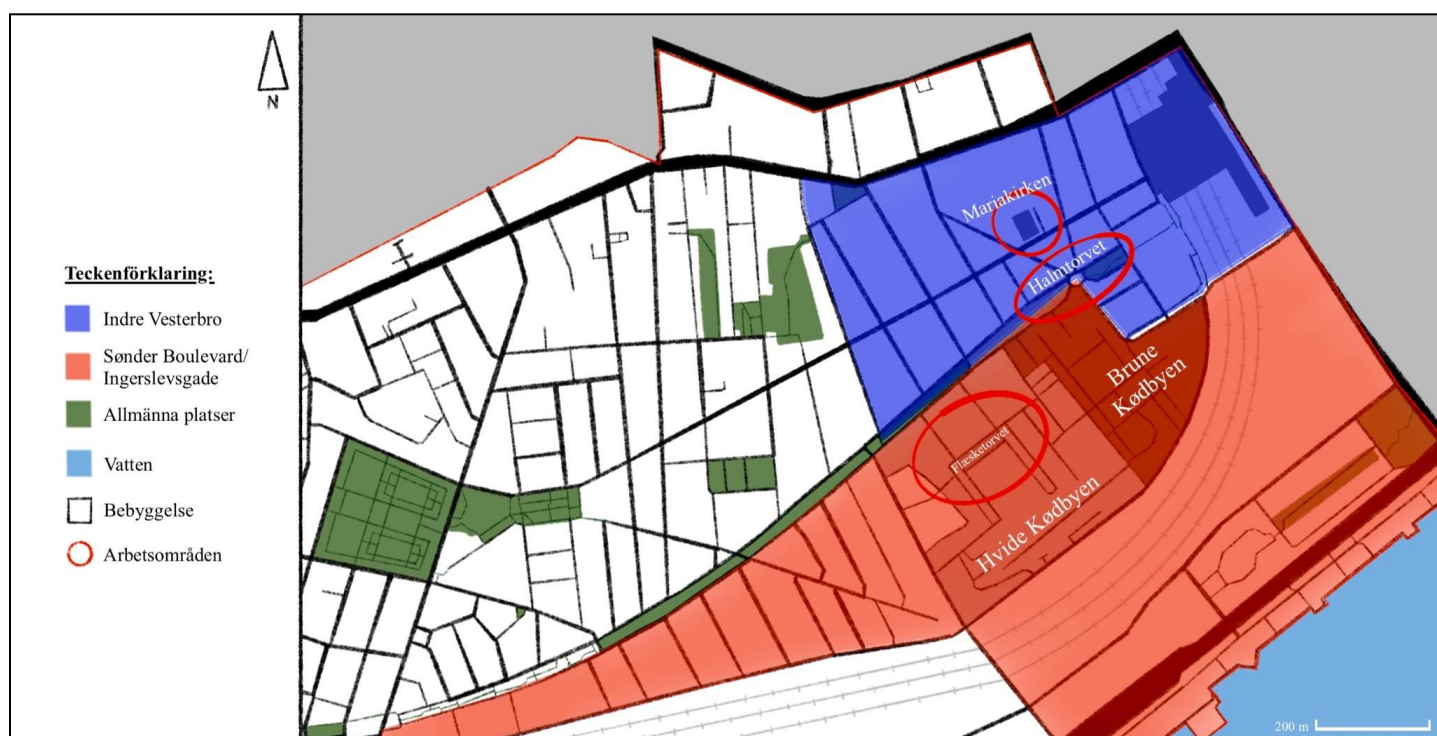
4.3.1. Utformning

I Indre Vesterbros förnyelseplan (Byfornyelse København, 2005) illustreras omkring tio områden som de existerande grönområdena och allmänna platserna (figur 2). Av dessa allmänna platser låg endast tre stycken i Indre Vesterbro. Utöver de allmänna platserna i området fanns även andra typer av offentliga rum. Butiker, caféer och restauranger tillsammans med kyrkan, olika socialtjänster och semiprivata stadsrum utgjorde även en del av stadsrummet. Till skillnad från de allmänna platserna, serviceområdena och socialtjänsterna, har de semiprivata stadsrummen idag till stor del försvunnit. Majoriteten av de semiprivata innergårdarna omgärdas idag av stängsel (avsnitt 1.1) och är helt privata (figur 6) (Larsen & Lund Hansen, 2012). I områden som gentrifieras kan tillgången till offentliga rum förändras och tenderar att påverka vem som har tillgång till dessa områden (avsnitt 4.2). De som påverkas mest är hemlösa, rasifierade minoriteter, fattiga och unga (Low & Iveson, 2016) - grupper av människor som tidigare utgjorde en majoritet av Vesterbro. I takt med att Vesterbro har gentrifieras och fortsätter att utvecklas, finns risken att de stadsrum som finns i stadsdelen förändras samtidigt som de som har tillgång till dem också gör det.

Figur 2. *Vesterbros existerande parker och torg 2002*. Författarens egen elaborering baserat på Byfornyelse Københavns (2005) Indre Vesterbros stadsförnyelseplan.

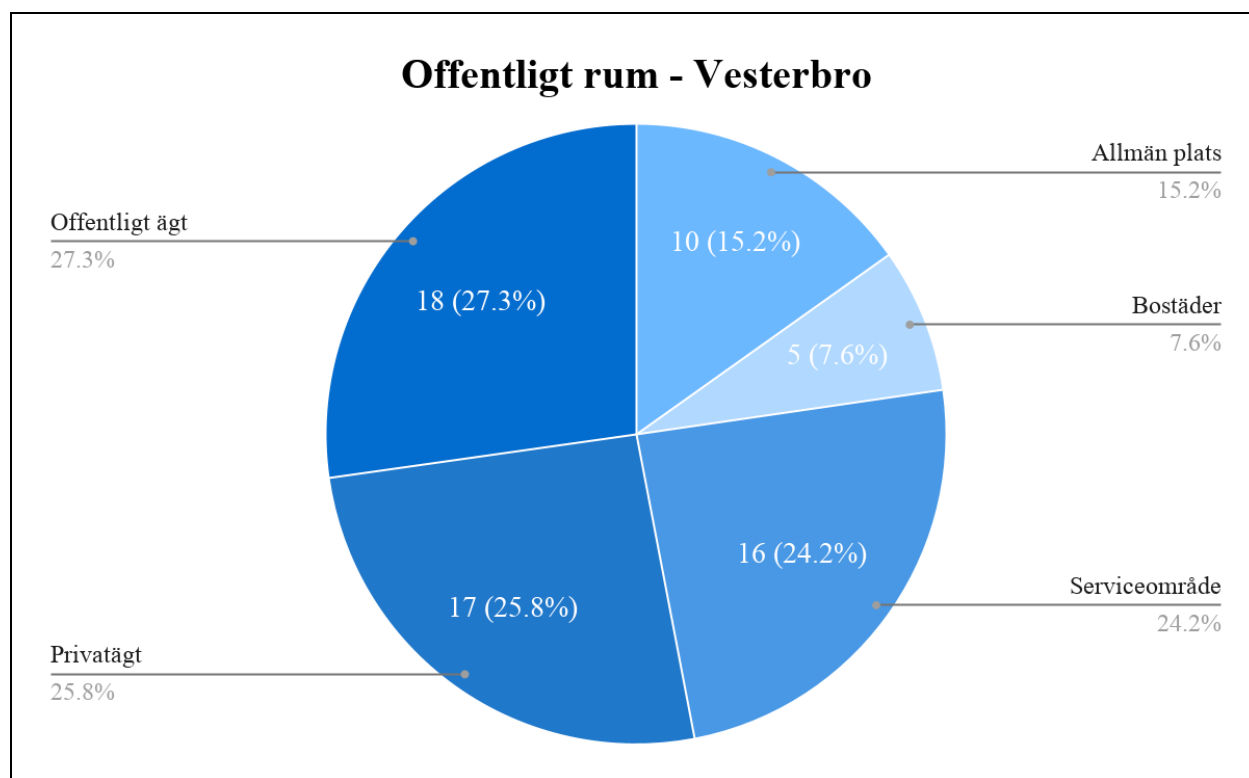
Vesterbro är idag den stadsdel i Köpenhamn med minst grönyta per invånare och minst antal idrottsanläggningar (Köpenhamns kommun & Vesterbro lokaludvalg, 2017). Kommunen konstaterar att det dessutom saknas rekreatiomsområden för både barn och vuxna, vilket förvärras av att Vesterbros befolkning ökar. I centrala Vesterbro finns tre parker, en boulevard (Sønder Boulevard) där *“øldrirkere, glade gymnasieelever, den kreative klasse og lokale hundeluftere”* (Köpenhamns kommun & Vesterbro lokaludvalg, 2017, s. 23) brukar samlas, och flera små torg som erbjuder restauranger, butiker och barer (figur 3). I Indre Vesterbro finns serviceområden med caféer, restauranger och butiker. Här finns dessutom socialtjänster, en öppen plats på baksidan av centralstationen och torg som Halmtorvet och Vesterbro Torv. I kvarteret Sønder boulevard/Ingerslevsgade ligger bland annat Brune och Hvide Købbyen. Stora delar av området har sedan början på 2000-talet utvecklats för bostäder och kommersiella byggnader (Köpenhamns kommun & Vesterbro lokaludvalg, 2017; Larsen & Lund Hansen, 2008). Detta kommer att diskuteras mer djupgående i kapitel 5. Förutom utformningen av stadsrummet, arbetar Köpenhamn med stadsdelsfester och liknande projekt i det offentliga rummet för att öka engagemanget för att alla målgrupper ska inkluderas i stadsdelens utveckling. Ett exempel på detta är “Indre Vesterbro gadefest” i Indre Vesterbro *“hvordan mange socialt udsatte borgere og brugere har deres hverdag i det offentlige rum.”* (Köpenhamns kommun & Vesterbro lokaludvalg, 2017, s. 31).

Figur 3. Vesterbros nuvarande allmänna platser och andra offentliga rum. Författarens egen elaborering.

4.3.2. Ägarskap och styrning

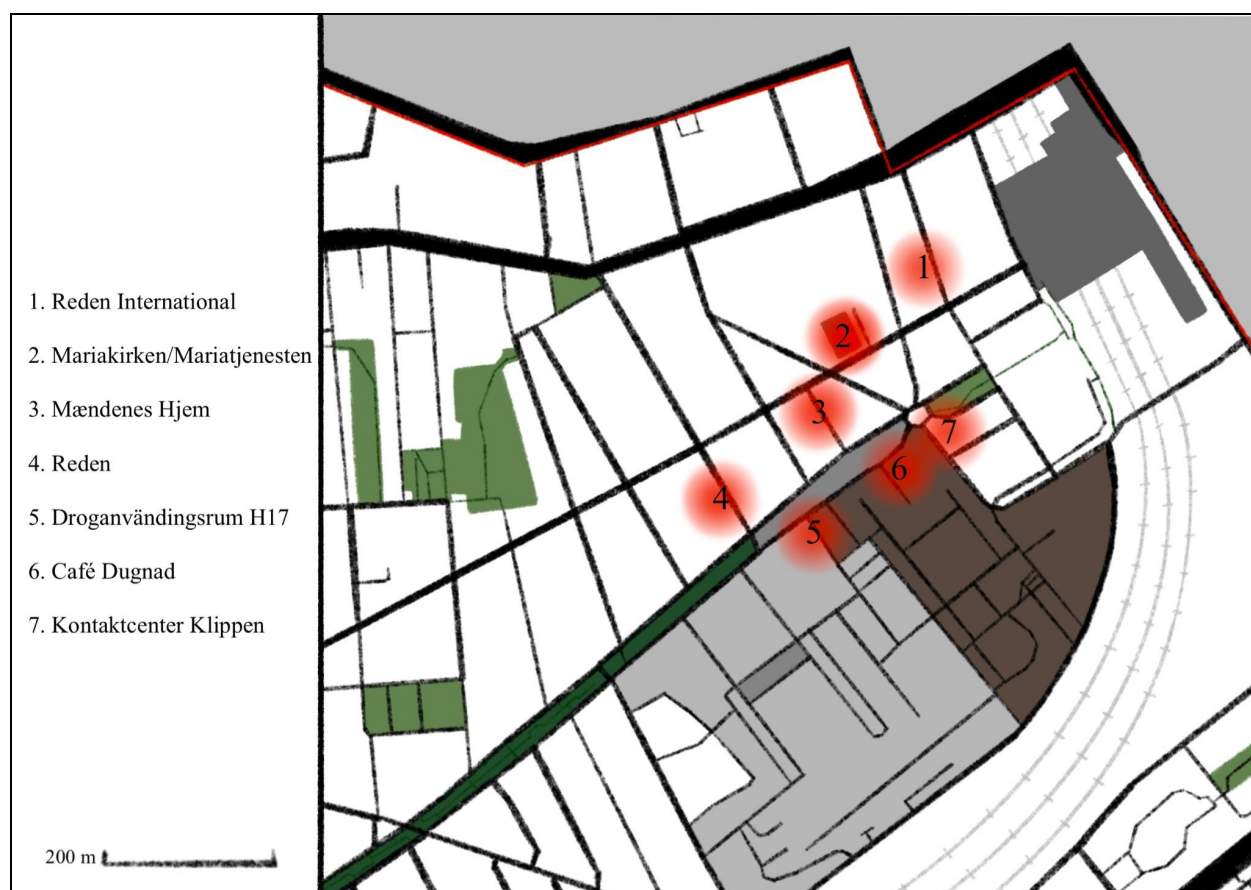
Det offentliga rummet i lokalplanerna som har använts i dokumentanalysen har delats in kategorierna: bostäder, serviceområde, allmän plats, offentligt ägt, och privatägt. Saga-karréens (kvarteret runt Mariakirken), Brune Købbyens och Hvide Købbyens lokalplaner sammanställer användningsområdena i figur 4. Här är majoriteten offentligt ägt samtidigt som allmänna platser och (potentiella) bostäder utgör minst del av det offentliga rummet. Även om de offentligt ägda områdena står för störst del i planeringsdokumenten, utgör de privatägda rummen och serviceområden en stor del av det planerade utrymmet. Att allmänna platser utgör en liten del av det offentliga rum beror till stor del på att antalet allmänna platser i stadsdelen är liten. Trots att andelen är liten, är de torg som finns i området stora till ytan.

Figur 4. *Offentligt rum - Totalt (antal och procent)*. Källa: Lokalplaner för Saga-karréen, Brune Købbyen och Hvide Købbyen (1995; 1997; 2018)

De offentligt ägda rummen i Vesterbro utgörs i vissa fall av socialtjänster. I figur 5 illustreras de socialtjänster som finns i stadsdelen där majoriteten ligger runt Mariakirken, Halmtorvet och Brune Købbyen. I utkanten av Hvide Købbyen, som gränsar till Brune Købbyen, ligger H17 - ett droganvändningsrum. Utöver detta består Hvide Købbyen främst av privatägda offentliga rum, vilket påverkar vem som har tillgång till utrymmet. Detta diskuteras under avsnitt 5.3.

Socialtjänsterna i Indre Vesterbro består av sju olika platser. Reden och Reden International vänder sig till kvinnor i utsatta situationer (Reden, u.å.). Mariatjenesten och Mændenes Hjem tillsammans med Café Dugnad och Kontaktcenter Klippen, som slogs ihop med TC Taastrup 2020, hjälper droganvändare, hemlösa och andra grupper i svåra livssituationer med bland annat mat, sovplats och stöd (Kirkens Koshær, u.å.; Mændenes Hjem, u.å. a; Mændenes Hjem, u.å. b; TC Taastrup-Klippen, 2020). Till sist erbjuder Café Dugnad och H17 droganvändningsrum för att säkerställa att narkotikaanvändning görs på ett säkrare sätt utan att påverka allmänheten negativt (Mændenes Hjem, u.å. c). Dessa platser utgör de rum som specifikt är gjorda för utsatta i Vesterbro, och ger platserna som studerats ett användningsområde, en territoriell produktion, specifikt för hemlösa, droganvändare och prostituerade. Detta hjälper till att inkludera alla i det offentliga rummet där alla olika typer av människor kan ta del av rummet (Kärrholm, 2012).

Figur 5. *Socialtjänster i Vesterbro*. Författarens egen elaborering.

4.3.3. *Kontroll och influens*

Majoriteten av de semiprivata stadsrummen, innergårdarna, gjordes under gentrifieringen om till helt privata rum där endast boende kunde nyttja dem (avsnitt 1.1). Som nämnt tidigare, var detta för att exkludera narkotikaanvändare, prostituerade och hemlösa för att nyttja rummet då de boende kände sig osäkra (Larsen och Lund Hansen, 2012). Enligt Mitchell (2003) kan offentliga rum som framstår som okontrollerade sprida oro och rädsla. Även om stängningen av innergårdarna gjordes för att få de boende att känna sig mer säkra, gjorde det samtidigt - och i kombination med de förbudszoner som fanns - att vissa gruppers tillgång till offentligt rum minskade. I detta fall uppstod alltså en konflikt om användandet av utrymmet. Low och Iveson (2016) ger exempel om Newport Beach, Kalifornien, där en dispyt mellan de boende i området, som ville förbjuda lägereldar på grund av hälsorisker, och besökarna som använde stranden för avslappning och rekreation. Besökarna ansåg att argumentet endast var ett sätt att hålla allmänheten borta från allmänna stränder. Low och Iveson (2016) menar att detta “*illustrates how conflicting claims can become the focus of wider tensions about social inequality and control of and access to public resources*” (s. 11). Likt detta visualiserade omvandlingen, av de semiprivata innergårdarna till grindsamhällen, de sociala ojämlikheterna mellan de boende och de utsatta grupperna i Vesterbro. När detta gjordes i kombination med förbudszoner där

marginaliserade exkluderades, blev det tydligt att tillgången till offentligt rum inte var densamma för alla.

Figur 6. *Innergårdar med stängsel*. Författarens egen elaborering.

Figur 7. *Innergård på Abel Cathrines Gade*. & Figur 8. *Innergård bredvid Mændenes Hjem*.
Foto: Författaren. 2026-04-21.

Observationerna av gatorna i området gjordes för att se hur och vilka som använder utrymmet - endast boende eller även andra. Observationerna visade att innergårdar är avstängda från allmänheten och är privata rum (figur 7 & 8) där endast boende har tillgång till utrymmet (figur 9). Resultatet av konflikten om tillgången till detta, tidigare, offentliga rum blir uppenbart då hägnet exkluderar obehöriga från att använda utrymmet. Dessutom tenderar grindsamhällen att vara socioekonomiskt homogena (Low 2023) vilket också är tydligt i och med gentrifieringen (avsnitt 4.2). Även om dessa privata rum skapades för att boende kände sig otrygga med de utsattas användning av rummet, innebär grindsamhällen inte nödvändigtvis att osäkerhetskänslor försvinner. Det kan öka känslan av "den vilda utsidan" och alltså även känslan av osäkerhet (Low, 2023). Förändringen av de semiprivata rummen till privata rum, inskränkte tillgången till det offentliga rummet (Larsen & Lund Hansen, 2012). Även om det gjordes för att begränsa narkotikaanvändare, hemlösa och prostituerade användning av stadsrummet, påverkar det även andra Köpenhamnsbors användning av stadsrummet. Precis som Köpenhamns kommun och Vesterbro Lokaludvalg (2017) menar, kan ett ökat antal semiprivata (och privata) rum öka segregationen eftersom privatisering av utrymmen tydliggör socioekonomiska konflikter och socioekonomiska intressen (Capanema Alvares & Barbosa, 2018). I kombination med bakgrunden till stängslen, tydliggörs konflikten mellan de boende och de utsatta. Detta förtydligades med hjälp av den dåvarande politiken (avsnitt 4.1), men i och med att politiken förändrades blev också det offentliga rummets tillgänglighet förändrad.

Figur 9. Innergård på Gasværksvej. Foto: Författaren. 2026-04-28.

Utöver den politik som råder och de lokalplaner som görs för området, arbetar bland annat Vesterbro Lokaludvalg, som skapar dialog mellan politiker och stadsbor i Vesterbro (Vesterbro Lokaludvalg, u.å.), med projekt för den “offentliga kulturen” i Vesterbro. De beskriver att de vill stärka gemenskapen i området genom att främja lokalt engagemang och *“rum til selv at skabe mødesteder og mangfoldige fællesskaber – ikke mindst for bydelens unge”* (Vesterbro Lokaludvalg, 2022a). Genom att fortsätta att utveckla stadsdelen till ett område där den öppna drogscenen, hemlösa och *“den ‘gennemsnitlige’ københavnner med tryk social baggrund, og ønske om at realisere sig selv med familie og karriere.”* kan samexistera (Vesterbro Lokaludvalg, 2022a), kan segregering och andra sociala orättvisor motverkas (Lefebvre, 1967). Lokaludvalget (2022b) vill att det “kreativa tillväxtskiktet” ska fortsätta ha en plats i Vesterbro - något som syns i Kødbyen vars offentliga rum till stor del består av rekreationsområden och servicebranschen - för att unga, turister och marginaliserade grupper ska ha en plats i stadsrummet. Vesterbro Lokaludvalg (2022b) menar att delområdet är en plats för alla och skriver att *“Der skal være plads til alle – også det natteliv, som udfolder sig, og som tiltrækker både lokale, andre københavnere og turister. Der er stort behov for sådanne steder. Så Kødbyen danner rammer om*

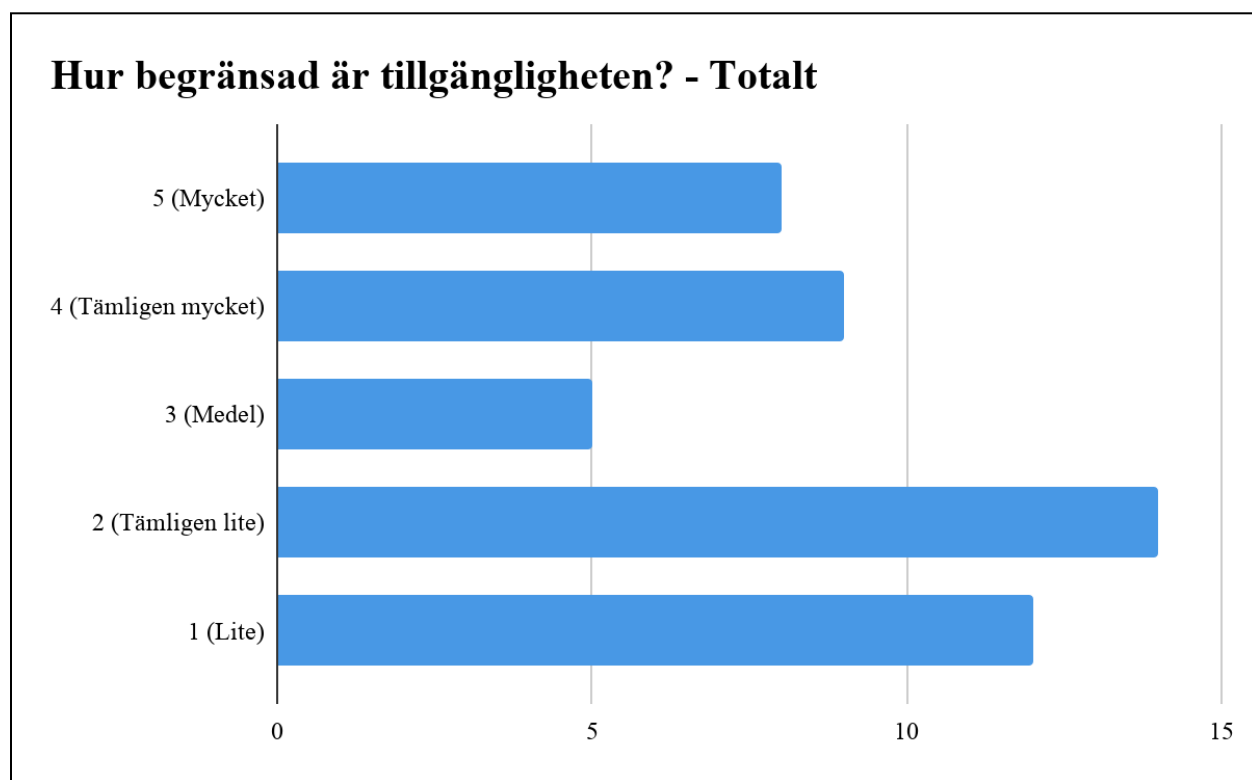
mangt og meget – mange forskellige aktiviteter skal leve side om side, og det kræver en aktiv indsats fra de lokale aktører og så sandelig også Københavns Kommune.”.

Low (2023) skriver att utformning av rummet inte alltid löser konflikter. Istället kan kommunala aktiviteter hjälpa invånare med olika förutsättningar att förstå och acceptera varandra, och på så sätt skapa en större känsla av inkludering, tolerans och tilltro. I Vesterbro görs detta bland annat genom de stadsdelsfester som finns i området. För Indre Vesterbro ska gatufesten göra att alla invånare, oavsett socioekonomiska förutsättningar, ska inkluderas i stadsutvecklingen (Köpenhamns kommun & Vesterbro lokaludvalg, 2017). Likt det Lefebvre (1967) skriver, måste alla grupper i samhället ta del i stadsutvecklingen - och inte exkluderas - för att lösa de konflikter som staden kämpar med. Precis som att arbetarklassen måste inkluderas för att lösa problem med segregation (Lefebvre, 1967), måste droganvändare, hemlösa och andra marginaliserade grupper inkluderas i samhällsplaneringen för att staden ska kunna lösa de utmaningar som finns. Kärrholm (2012) menar också att desto fler användningsområden - territoriella produktioner - en offentlig plats erbjuder, desto mer tillgänglig är platsen. Detta innebär alltså att Vesterbros offentliga rum kräver inkludering av alla för att rummen ska vara tillgängliga.

4.3.4. Tillgång till det offentliga rummet

I observationerna av Vesterbro (figur 10) illustreras att tillgången till det offentliga rummet är blandat. Observationerna visade att det offentliga rummet främst har aspekter som är tämligen lite begränsade, till exempel många bekvämligheter på Halmtorvet och en stor del offentligt ägt vid Maria Kirkeplads. Det fanns även aspekter som är "tämligen mycket" begränsade. Aspekter som en stor del privatägt med inträdeskostnad på Flæsketorvet och en stor andel stängsel på Maria Kirkeplads och Flæsketorvet. Sammanslaget gör detta att de offentliga rummen i Vesterbro har en blandad tillgänglighet där de olika platserna skiljer sig. Resultatet är dock att det offentliga rummet främst har en "tämligen liten" bristande tillgänglighet.

För att de offentliga rummen i stadsdelen ska bli mer tillgängliga krävs det att rummen erbjuder användningsområden, och inkluderar och engagerar alla grupper i området. Offentligt rum kan anses vara en av de viktigaste delarna av social infrastruktur för att förbättra jämlikhet och demokrati (Low, 2023). Detta kan göras dels genom planering och design, men även genom projekt som Indre Vesterbro gadefest. Genom gatufester och festivaler kan offentligt rum avkommersifieras. Dessutom kan det göra dessa utrymmen mer lekfulla och på så sätt "*reclaim public space as a space of and especially for the people*" (s. 515) (Mitchel & Staehli, 2009). Detta är även något som Lefebvre (1967) menar är nödvändigt i rätten till och utvecklingen av staden. Planerare, arkitekter, designers och liknande är aktörerna bakom skapandet av staden (Mehaffy & Low, 2018) och det är genom dem som skapandet av en inkluderande stad måste börja - även om gatufester, festivaler och kulturella aktiviteter har ett finger med i spelet. Hur de studerade platserna, Maria Kirkeplads, Halmtorvet och Flæsketorvet, egentligen inkluderar och ger tillgång till det offentliga rummet kommer att diskuteras i avsnitten som följer.

Figur 10. *Sammanställning av observationer - Totalt.*

5. Tre offentliga rum

I detta kapitel presenteras och analyseras de tre fallstudier som gjordes i Vesterbro. Dessa tre platser, Maria Kirkeplads, Halmtorvet och Flæsketorvet, analyseras och struktureras utifrån vad Low (2023) menar utgör ett offentligt rum (se avsnitt 2.2). Därefter sammanställs respektive plats tillgänglighet.

5.1. Maria Kirkeplads

Som tidigare nämnt var ett av de områden som hade störst betydelse för marginaliserade grupper Mariakirken och Maria Kirkeplads (figur 11). Detta område var även en av förbudszonerna. I kyrkan fanns en drop-in-facilitet där även sjuksköterskor fanns tillgängliga under vissa tider på dygnet (Houborg et al. 2014). Runt kvarteret fanns, och existerar fortfarande, även Reden och Mændenes Hjem. Detta gjorde att platsen ofta besöktes av narkotikaanvändare, hemlösa och prostituerade även om de befann sig innanför zonen. Idag, utan förbudszoner, har platsen fortfarande samma funktion där kyrkan och dess tjänster, Mariatjenesten, hjälper personer i svåra livssituationer.

Figur 11. *Mariakirken*. Foto: Författaren. 2026-04-21.

5.1.1. Maria Kirkeplads utformning

Platsen består idag av själva kyrkan, ett litet öppet torg framför kyrkan, ett stängsel som separerar utrymmet vid bostäderna från allmänheten, Istedgade och ett flertal butiker, restauranger och hotell på gatuplan (figur 11). Torget utgörs av en sluttande ramp, stora trappsteg och vissa dekorationer. Här finns inga bänkar men trapporna används som sittplats av besökande i området. På gatorna finns inte heller bänkar eller andra bekvämligheter.

Figur 12. Städning av Maria Kirkeplads cirka kl. 09:30. Foto: Författaren. 2026-04-22.

Även om torget inte är utrustat för att användas, observerades det att både trapporna och marken vid stängslet användes som sittyta av besökande. På eftermiddagarna fanns det upp till ett tiotal besökare på torget, medan torget var helt tomt (exklusive passerande) på morgonen. På morgonen runt 9:30 var torget mycket nedskräpat och höll på att städas av personal (figur 12). Under eftermiddagarna var torget renare från skräp och där fanns även cyklar och släp. Trots att torget har en design som försämrar tillgången till området, påverkar det enligt observationerna inte användningen av platsen och det exkluderar inte grupper från att nyttja utrymmet.

Att den bristande designen av torget inte hindrar personer för att använda platsen kan bero på både kyrkans placering och roll för marginaliserade grupper i Vesterbro och den territoriella produktionen som uppstår i utrymmet (Kärrholm, 2012). Mariatjenesten som finns på platsen, som erbjuder hemlösa mat och viloplats dagtid, tillsammans med Mændenes Hjem och Reden, drar till sig användare av utrymmet där den offentliga platsen är specifikt tillgänglig för personer i svåra livssituationer. Här skapas dessutom olika territoriella produktioner där platsen erbjuder flera användningsområden för olika typer av människor. Kyrkan, som har aktiviteter för olika målgrupper till exempel barn och troende (Folkekirken, u.å.), och Mariatjenesten tillsammans med servicebranschen i området, erbjuder en plats som alla kan nyttja och som alltså blir tillgänglig för en stor heterogen grupp människor. I detta fall skapas de territoriella produktionerna alltså av de användningsområden i form av tjänster och aktiviteter, och inte av de bekvämligheter som finns - eller inte - i området.

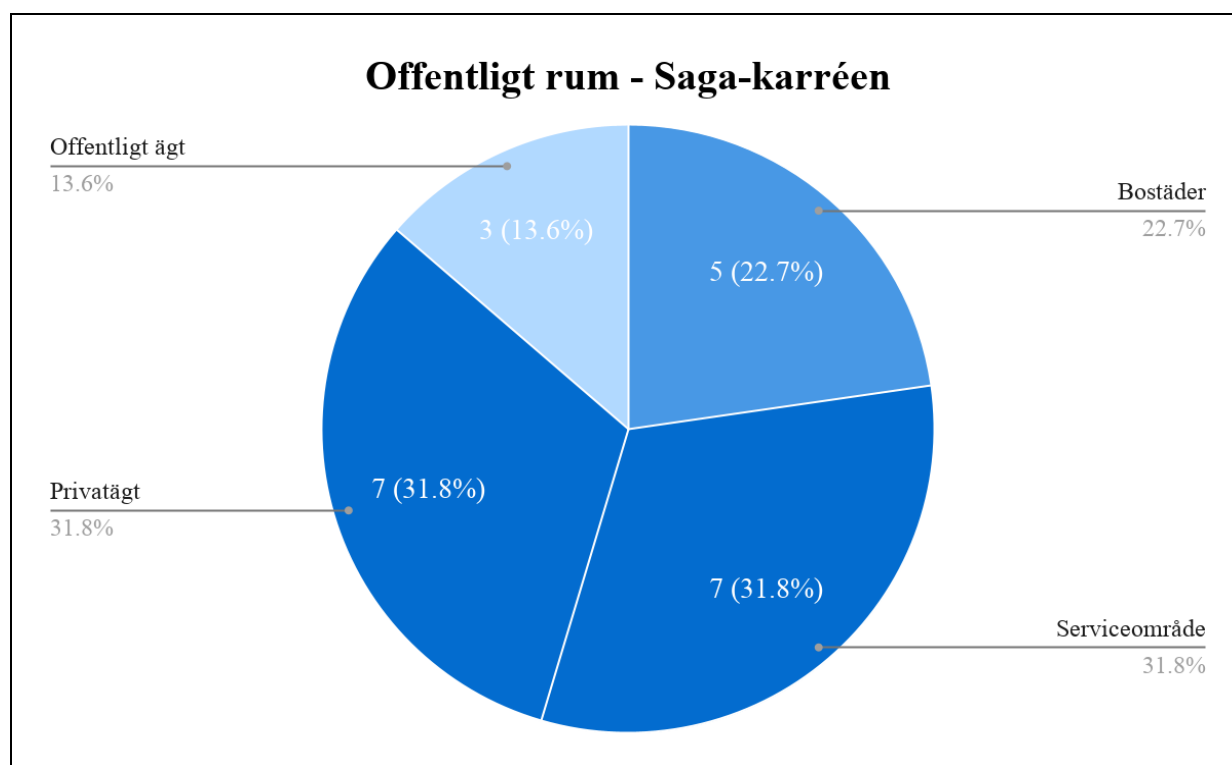
Även om platsen inte har bekvämligheter på torget och i serviceområdet, går bänkarna i kyrkan att använda när den är öppen. Kyrkan är under vinterhalvåret öppet dygnet runt för alla för att kunna erbjuda värme och tak över huvudet för de som behöver (Folkekirken Vesterbro, u.å.). Under sommarhalvåret är öppettiderna dock mer begränsade och platsens tillgänglighet varierar alltså beroende på årstid. Tillgängligheten till det offentliga rummet påverkas av detta eftersom platsen inte går att använda och alltså blir otillgänglig under stängda tider (Low, 2023). Att kyrkan håller stängt under natten gör alltså att personer inte kan nyttja utrymmet. Även om tillgängligheten av kyrkan nattetid främst är nödvändig under vinterhalvåret kan bland annat dåliga väderleksförhållanden och förbättrad säkerhet för till exempel hemlösa kvinnor även vara aktuellt under de andra årstiderna. Utifrån ett intersektionellt perspektiv är denna tillgänglighet under dygnets mörka timmar något som påverkar användarna av det offentliga rummet väldigt olika. Tillgängligheten till platsen ser med andra ord olika ut beroende på person. Några gator bort finns dock Mændenes Hjem där hemlösa kan övernatta (Mændenes Hjem, u.å. b). Även om det inte påverkar Mariakirkens tillgänglighet och det offentliga rummet på platsen, visar det på en större tillgång till stadsrummet och social rättvisa i Vesterbro som stadsdel (Low, 2023). Trots att begränsade öppettider av offentliga rum som kyrkor kan påverka tillgängligheten och intersektionaliteten negativt, finns det även anledning till att hålla stängt under vissa tidpunkter. Många kyrkor stänger nattetid på grund av säkerhetsskäl och resursbrist (Stenbäck, 2016). I Vesterbros fall hotades även kyrkan att stänga om försäljning eller bruk av narkotika skedde i lokalerna (Frantzsen, 2005).

5.1.2. Maria Kirkeplads ägarskap och styrning

Under stadsförnyelsen av Vesterbro skapades flera lokalplaner för området där främst bostäder var fokuset. Även om bostäderna var främsta fokus, behandlade de även offentligt rum både runt och i byggnaderna. De lokalplaner som användes - Saga-karréen, Brune Købbyen och Hvide Købbyen - hanterar förutom bostäder även gator, innergårdar och tjänster där de inkluderar restauranger, butiker och liknande serviceområden. Här inkluderas även "*kollektive anlæg og*

institutioner; herunder vuggestuer og børnehaver, samt andre sociale, kulturelle og miljømæssige servicefunktioner.” (Københavns kommun, 1997, s. 11).

I Saga-karréens lokalplan från 1997 hanteras kvarteret runt Mariakirken och inkluderar även gatorna Istedgade, Abel Cathrines Gade, Viktoriagade, Vesterbrogade och Helgolandsgade. Kvarteret består till största del av bostäder, men inkluderar även offentligt rum som serviceområden på gatuplan, Mariakirken och Maria Kirkeplads. Detta gäller även för lokalplanen där den till största del diskuterar utformningen av och bestämmelser för bostäder. De bestämmelser som finns för utrymmen med potentiellt offentligt rum beskrivs i många fall kunna utgöras av flera olika typer av funktioner. I de sammanställda temana (figur 13) visas att majoriteten av de potentiella offentliga rummen utgörs av servicebranschen och är privatägda. I många av fallen var det offentliga rummets exakta funktion inte bestämt i lokalplanen. Istället fanns bestämmelser att specifika delar av det offentliga utrymmet kunde utgöras av flera olika funktioner. Med andra ord kunde en stor del av utrymmet bli både privatägt och offentligt ägt, och detta har alltså kodats i figur 13 som både privat och offentligt. Till skillnad från Brune Købbyen och Hvide Købbyen består Saga-karréen till stor del av bostäder och det är endast en liten del av utrymmet som är offentligt rum. Av det offentliga rummet är en stor del även privatägt. I jämförelse med figur 28 i avsnitt 5.3 visas rummet kring Maria Kirkeplads vara privatägt i betydligt högre grad även om observationerna inte stämmer överens. Detta kan bero på att Hvide Købbyen, som främst har privatägda serviceområden, också främst utgörs av ett torg med stor yta. Andelen privatägt i Saga-karréen blir alltså större än den i Hvide Købbyen, även om Flæsketorvet i sig inte går att använda på ett praktiskt sätt och inte nödvändigtvis är mer tillgänglig (avsnitt 5.3).

Figur 13. *Offentligt rum - Saga-karréen (Mariakirken) (antal och procent)*. Källa: Lokalplan för Saga-karréen (1997).

Trots att det offentliga rummet runt Mariakirken främst är privatägt utgörs området även av viktiga användningsområden och funktioner för olika samhällsgrupper. Som nämnt i avsnitt 5.1.1 finns många territoriella produktioner i rummet som ökar tillgängligheten och påverkar den sociala rättvisan positivt. De användningsområden som finns kan nyttjas av flera olika grupper och det privatägda i området begränsar inte socioekonomiskt utsatta från att använda området i form av stor andel inträdeskostnader, *hostile architecture* eller markant övervakning. Om Maria kirkeplads inte hade erbjudit funktioner som kyrkan och Mariatjenesten, hade tillgången till utrymmet påverkats negativt. Däremot kan de privatägda serviceområdena vara dåligt tillgängliga för marginaliserade grupper eftersom styrning av offentligt rum påverkar vem som har tillgång till det och den socio-spatiala rättvisan (Low, 2023). Privatisering och kommodifiering av utrymmen påverkar främst hemlösa, rasifierade minoriteter, fattiga och unga (Low & Iveson, 2016). Det inflytande som privatisering och kommodifiering har på utrymmet gör att privata intressen även riskerar få inflytande över rummet, vilket gör att tillgången till utrymmet tenderar att bero på privata tillgångar (Low & Iveson, 2016). En stor del av servicebranschen beror på kapital och kräver att användare av rummet betalar inträde eller köper en produkt för att få använda utrymmet. Personer som inte har tillräckliga privata tillgångar, eller inte vill, för att betala inträde hindras alltså från att använda utrymmet. Den stora andelen privatägda offentliga rum i Saga-karréen, som till stor del är serviceområde, gör att många av utrymmena är mindre tillgängliga för vissa grupper i Vesterbro. Om lokalplanen och

observationerna jämförs kan det också ses att styrandet av platsen, i form av användningsområden och ägande, inte har förändrats sedan innan gentrifieringen (Köpenhamns kommun, 1997). Den stora andelen privatägt och serviceområde på platsen är fortfarande stor, och de användningsområden som platsen erbjöd under 1990-talet finns fortfarande kvar idag.

5.1.3. *Maria Kirkeplads kontroll och influens*

Under större delen av 1990-talet var Maria Kirkeplads, utrymmet framför och bredvid kyrkan, ett öppet område som hängde ihop med innergården till bostäderna i kvarteret. I lokalplanen för Saga-karrén (1997) ritades denna plats som en potentiell offentlig väg. I figur 14 syns detta utrymme innanför stängslet. Innan gentrifieringen fungerade det öppna utrymmet som ett semiprivat rum och användes av hemlösa, droganvändare och prostituerade (Houborg et al. 2014). Eftersom detta utrymme hängde ihop med innergården till bostäderna valde de boende att avgränsa utrymmet med ett stängsel (se avsnitt 1.1 och 4.1), något år efter att lokalplanen gjordes (Svanholm, 1999), för att hindra grupper från att använda rummet. Idag är rummet privat och kan inte användas av obehöriga (figur 15). Genom att till exempel sätta upp stängsel eller ta bort bänkar kan vissa grupper av människor exkluderas från att använda utrymmen (Mitchell & Staeheli, 2009). I detta fall sattes stängslet upp för att exkludera marginaliserade grupper i Vesterbro.

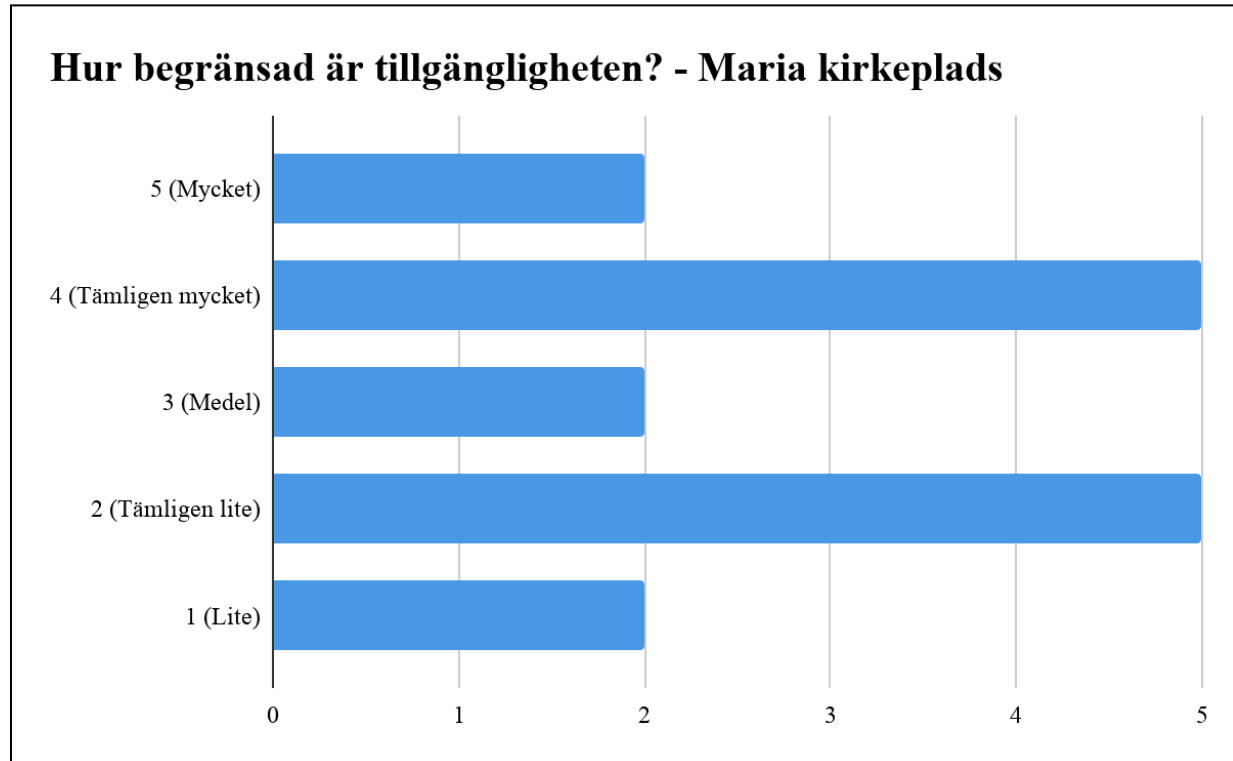
Figur 14. *Innergården.* & Figur 15. *Maria Kirkeplads och innergård.* Foto: Författaren. 2026-04-22.

Det stängsel som idag finns på Maria Kirkeplads (figur 15) i kombination med bristen på bänkar (avsnitt 5.1.1) gör att hemlösa, narkotikaanvändare och andra socioekonomiskt utsatta tillgång till området påverkas negativt. Detta gäller även för andra grupper av människor eftersom torget fysiskt är otillgängligt för allmänheten. Även om platsen innan gentrifieringen var större, och det som idag är ett privat rum var tillgängligt för allmänheten, påverkades tillgängligheten av de

förbudszoner som fanns i området. Precis som att området idag inte är militariserat (avsnitt 2.3, 2.4 & 4.1), har platsen inte heller en hög grad av *securitization* med övervakningskameror. Kontrollen av området innan gentrifieringen påverkade alltså tillgången till det offentliga rummet lika mycket - om inte mer - som utformningen av platsen idag. Tillgängligheten av det offentliga rummet utifrån ett rumsligt perspektiv var dock större på 1990-talet eftersom ytan var större utan stängslet.

5.1.4. Tillgång till det offentliga rummet

I figur 16 sammanställs observationerna av Maria Kirkeplads. Här visas tillgängligheten som en kombination av både tämligen lite och tämligen mycket begränsad. Det betyder att många aspekter var observerade som antingen att *“det finns en del, men det är inget som människor tänker på”* eller att *“det utgör en stor del av rummet, men är inte överväldigande”* (avsnitt 3.2). Faktorer som brist på bekvämligheter som bänkar, bristande öppettider och ett avgränsande stängsel gör att tillgängligheten blir sämre. Samtidigt gör få övervakningskameror och poliser, stor andel offentligt ägt (i kombination med kyrkan) och många användningsområden för olika typer av personer, att tillgängligheten blir större. Utifrån Lows (2023) förklaring av offentligt rum som observationerna baserades på, framstår Maria Kirkeplads ha medel tillgång till det offentliga rummet. Förändringen av tillgängligheten från innan gentrifieringen beror dock på både förändring i utformning och policys.

Figur 16. Sammanställning av observationer - Maria Kirkeplads.

Att aktivt välja att minska tillgången till offentligt rum för att exkludera användare påverkar den sociala rättvisan och vem som har tillgång till rummet. I samband med att förbudszonerna togs bort, kan det diskuteras hur tillgången till det offentliga rummet runt Maria Kirkeplads har förändrats. Även om förbudszonerna begränsade tillgången till offentligt rum under 1990-talet, är platsen betydligt mindre idag på grund av stängslet som har satts upp på torget. Det som i lokalplanen (1997) beskrevs som en offentlig plats som även kunde bli en väg, är idag ett helt privat rum som obehöriga inte har tillgång till. På grund av detta kan man argumentera att tillgången till det offentliga rummet vid Mariakirken har försämrats från innan gentrifieringen. Den yta som är tillgänglig är idag betydligt mindre och det ursprungliga området är inte tillgängligt för alla. Däremot påverkades tillgängligheten i hög grad även innan gentrifieringen utifrån ett intersektionellt perspektiv där specifika grupper exkluderades från det offentliga rummet. Platsen är med andra ord lika tillgänglig idag som på 1990-talet för vissa grupper, medan tillgängligheten har försämrats för andra.

5.2. Halmtorvet

Halmtorvet (figur 17) är ett stort torg som ligger mitt emellan Indre Vesterbro och Kødbyen, precis bakom centralstationen. Torget ligger i närheten av Mariakirken och sträcker sig till Brune Kødbyen och Sønder Boulevard. Delar av torget renoverades 2012 i samband med byggnationen av metron. Förutom den stora öppna ytan, utgörs torget till stor del av caféer, husets teater och socialtjänsten Dugnad som erbjuder både mat för socioekonomiskt utsatta och ett droganvändningsrum (Mændenes Hjem, u.å. a; Mændenes Hjem, u.å. b). I samband med öppningen av Dugnad 2008 genomfördes projektet "*plads for alle*", tillsammans med andra aktörer, för att marginaliserade grupper skulle normaliseras för andra delar av befolkningen (Stender, 2010). Precis som Maria Kirkeplads befann Halmtorvet sig inom förbudszonerna under "Vesterbro-aktion" där hemlösa, droganvändare och prostituerade aktivt använde platsen innan gentrifieringen (Houborg et al. 2014; Stender, 2010) (figur 1).

Figur 17. *Halmtorvet*. Foto: Författaren. 2026-04-18.

Figur 18. & Figur 19. *Sittytor och övervakningskamera*. Foto: Författaren. 2026-04-18.

5.2.1. Halmtorvets utformning

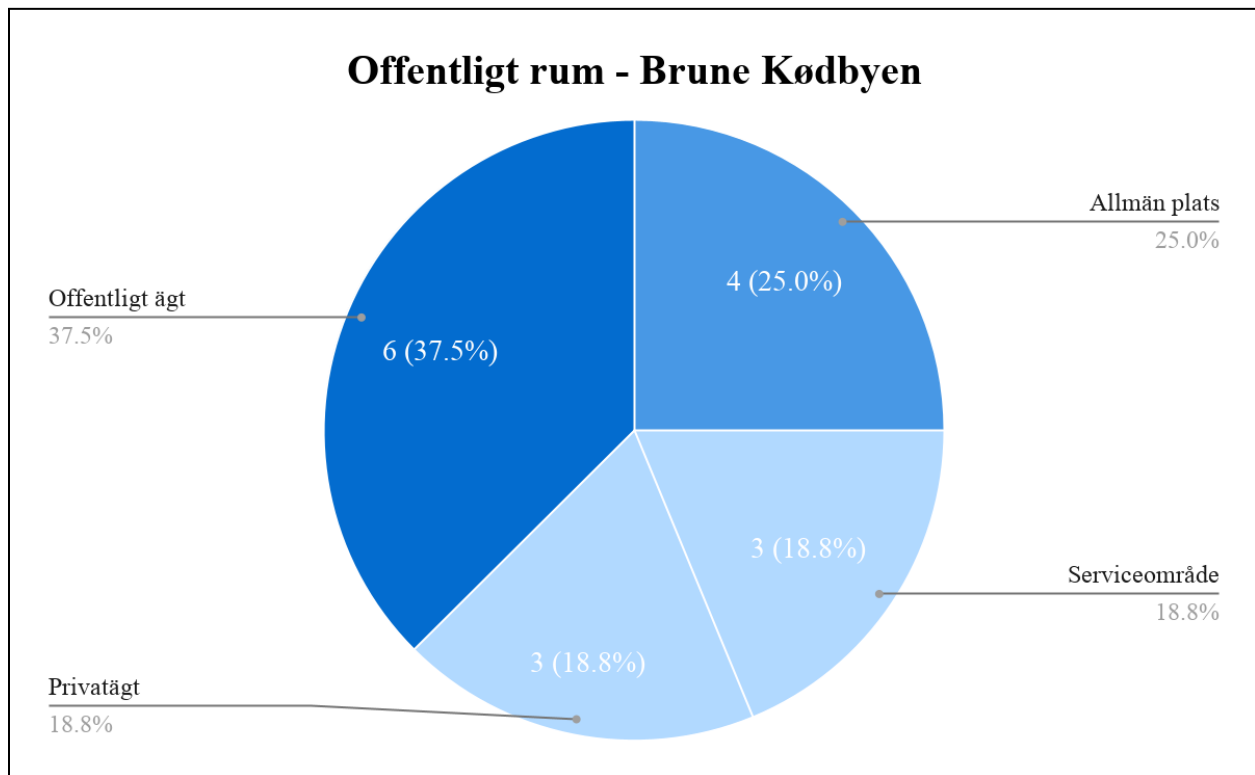
På och runt torget rör sig en heterogen grupp människor i olika åldrar. Längs med torget finns ett serviceområde med butiker, restauranger, caféer, sociala och kulturella faciliteter, men även socialtjänster. Det finns en stor mängd bänkar och sitttytor (figur 17, 18 & 19) som aktivt används av besökare. Andra bekvämligheter som en basketplan finns i ena änden av torget. Utöver detta finns endast bekvämligheter som en, för tillfället, avstängd toalett med inlämningsbox för sprutor. Runtom finns skräp som till stor del är tomma flaskor, pappersmuggar och cigarettfimpar. Av de bekvämligheter som noterades, utgjorde bänkar och andra sitttytor en markant del av Halmtorvets yta. Sittytorna gör platsen mer användbar samtidigt som platsen även blir mer tillgänglig för olika typer av människor. Bänkarna medför olika användningsområden där territoriella produktioner skapas. Exempelvis kan bänkarna fungera som *“the territory of sandwich eating students at lunchtime while a group of skaters could appropriate it at night. Another group could appropriate the bench in summertime and mark it by way of territorial tactics.”* (s. 16) (Kärrholm, 2012). Det stora antalet sitttytor på Halmtorvet gör platsen användbar för olika grupper och gör att alla inkluderas i stadsrummet. Samtidigt som fler territoriella produktioner skapas gör det höga antalet att territoriella beslagtagande och associationer av andra grupper inte påverkar andra gruppers användning av rummet. Om Halmtorvet hade haft få sitttytor hade risken för territoriella beslagtagande och exkludering av vissa grupper funnits. Om konflikter runt användandet och tillgången till offentligt rum uppstår, där endast en homogen grupp människor använder platsen, kan myndigheterna välja att tillgodose behovet för flera grupper och användningsområden. Det kan göras genom att öka antalet bänkar, stolar eller andra bekvämligheter. Däremot görs detta oftare genom att hitta *“means of evicting the drug-users, thus moving the group or the bench to another place in the city.”* (s.20) (Kärrholm, 2012). Med andra ord gör bänkarna på Halmtorvet att platsen blir tillgänglig för alla besökare.

5.2.2. Halmtorvets ägarskap och styrning

Precis som runt Maria Kirkeplads består en stor del av byggnaderna längs Halmtorvet av bostäder och lokalerna på gatuplan utgörs främst av servicebranschen. Torget skiljer sig dock från Maria Kirkeplads i och med den stora ytan allmän plats och socialtjänsten i området. När lokalplanen för Brune Købbyen (figur 20), som inkluderar Halmtorvet, gjordes 1995 fanns även ytterligare en socialtjänst i området. Lokalen för socialtjänsten, Kontaktcenter Klippen, har idag stängt (figur 5). Enligt lokalplanen (1995) var majoriteten av det planerade området offentligt ägt och bestod till stor del av en allmän plats. Den allmänna platsen, torgen i Brune Købbyen och Halmtorvet, tillsammans med offentligt ägda faciliteter utgör även idag störst del av det offentliga rummet. Det gör att tillgången till det offentliga rummet blir stor eftersom rummet går att använda utan användandet av privata tillgångar - något som påverkar socioekonomiskt utsattas tillgång till rummet. I kombination med de territoriella produktionerna som skapas i rummet med bänkar och många användningsområden för olika grupper, till exempel Dugnad, gör detta att en heterogen grupp människor kan använda rummet (se avsnitt 2.2 och 2.4). Vid

jämförelse med observationerna stämmer detta då en heterogen grupp människor iakttogs använda platsen.

Även om det offentliga rummet till stor del utgjordes av liknande utrymme och faciliteter under 1990-talet som idag (Köpenhamns kommun, 1995) påverkades tillgången till Halmtorvet av den rådande politiken (avsnitt 4.1). Likt situationen på Maria Kirkeplads, exkluderades utsatta grupper att använda utrymmet. Eftersom policys användes för att exkludera specifika grupper från platsen, påverkades endast tillgången till det offentliga rummet för vissa.

Figur 20. *Offentligt rum - Brune Købbyen (antal och procent)*. Källa: Lokalplan för Brune Købbyen (1995).

Hur den sociospatiala rättvisan uppfattas kan också påverkas av hur platsen underhålls, “*care and repair*” (Low & Iveson, 2016). Tillgången till offentligt rum för bland annat barn och gamla, som oftast är beroende av “*care*”, påverkas av hur de tas hand om i offentligt rum men även av hur rummet underhålls. Handlingar som att ta upp skräp, generellt underhåll eller plantering av blommor i offentligt rum, kan bidra till att “*a sense of well-being and enable other forms of justice and recognition*” (s. 20) eftersom det visualiserar tolerans för andra och lägger grunden för en socialt rättvis plats (Low & Iveson, 2016). På Halmtorvet observerades en stor andel skräp (figur 17 & 21) vilket kan påverka hur platsen uppfattas och om vissa delar av befolkningen känner sig välkomna. Den nedskräpning som finns i området är till stor del kopplad till alkohol och droger, där det iakttagna skräpet främst var öl/spritflaskor, fäppar och liknande. Detta kan

bidra till känslan av osäkerhet och att befolkningen vill stänga ute “det annorlunda” (Low & Iveson, 2016). På figur 21 syns dock en inlämningsbox för använda sprutor, något som även finns i andra delar av Vesterbro. Att minska nedskräpningen kan minska känslan av osäkerhet - speciellt för barn vars tillgång och användning av offentligt rum kan påverkas av detta då de är beroende av “care”.

Figur 21. Toaletter på Halmtorvet med inlämningsbox för sprutor. Foto: Författaren. 2026-04-21.

I vissa fall kan däremot valet att göra rent härstamma från ett klass- eller turistperspektiv (Low, 2023) eftersom nedskräpning liknas vid *antisocial behavior* av vissa (Low & Iveson, 2016). I Vesterbros fall bestod mycket av regleringen av det offentliga rummet under gentrifieringen av viljan att göra stadsdelen bättre och mer livskraftig för medel- och höginkomsttagare. Som nämnt i avsnitt 4.3 och 5.2.2 påverkade policys, och i vissa fall även design av det offentliga rummet, tillgången till området. Genom strikt styrning av offentligt rum riskerar mångfalden i området att minska eftersom många förnyelser och förändringar kan riskera existerande kultur och vitalitet. När omkonstruktioner görs med utgångspunkt i de som styr istället för de som faktiskt använder området, riskerar det att begränsa den sociala och kulturella mångfalden. Omkonstruktionerna skapar områden som är lättare att hantera och kontrollera (Low, 2023). Likt detta påverkas andra

antisocial behaviors som graffiti, lösdriveri och liknande som anses försämra livskvaliteten ofta av strikt styrning av offentligt rum. Nolltolerans-strategier, mot till exempel graffiti, tenderar att exkludera det som anses annorlunda eller oreglerat och påverkar främst fattiga, unga eller migranter (Low & Iveson, 2016). I *antisocial behavior* kan även öppet droganvändande och alkoholintag inkluderas (Millie, 2008) (avsnitt 4.1). På Halmtorvet observerades en stor del graffiti, och alkoholrelaterade skräp. I kombination med de droganvändningsrum (och sprutboxar), socialtjänster och utbud av servicebranschen på Halmtorvet visar att tillgången till det offentliga rummet har förändrats sedan 1990-talet. Idag har olika grupper av människor tillgång till det offentliga rummet.

5.2.3. Halmtorvets kontroll och influens

Runt torget finns det övervakning både vid butiker och vid Brune Købbyen (figur 19 & 22). Mycket övervakning, *securitization*, kan påverka tillgången till offentligt rum för “*the homeless, racialized minorities, the poor, informal traders and frequently the young*” (s. 13) (Low & Iveson, 2016) eftersom det får vissa grupper att känna sig ovälkomna. På grund av det riskerar de att välja bort att använda platsen och exkluderas alltså som resultat (Low, 2023). Övervakningen påverkar hur människor rör sig i rummet och framkallar “*en permanent medvetenhet om övervakning som säkerställer maktens automatiska funktion*” (översatt från franska av författaren) (Foucault, 1975, s. 254). Offentligt rum som har hög övervakning, kontroll, regleringar på politisk aktivitet och som finansieras av privata aktörer gör att vissa exkluderas från utrymmet (Low, 2023). Low (2023) bland annat exemplifierar det genom Central Park i New York där “*There have been a series of racially inflected incidents that suggest it functions as white public space. Young Black male researchers report that police officers trail behind them when they are photographing or mapping social behavior, and they find it difficult, if not impossible, to interview in this setting.*” (s. 30). I Vesterbros fall kan hemlösa, droganvändare och sexarbetare känna sig ovälkomna på grund av atmosfären som uppstår vid en hög grad övervakning, privatisering och kontroll. Den övervakning som finns vid Halmtorvet, Brune Købbyen och Hvide Købbyen kan alltså påverka vem som använder utrymmet. I de observationer som gjordes, tillhörde besökarna på Halmtorvet olika åldrar, kön, bakgrunder och socioekonomiska grupper, vilket tyder på att denna nivå av övervakning inte verkar påverka tillgången till rummet. Det finns dock regleringar kring övervakning av offentligt rum, där myndigheter och privata aktörer måste ha tillstånd för att sätta upp övervakningskameror (TV-övervakningsloven, 2023).

Samtidigt som en för hög nivå av övervakning, *securitization*, kan exkludera grupper av människor från att nyttja offentligt rum, kan en bristande kontroll av samhället däremot påverka säkerheten negativt (BRÅ 2025). Under 1990-talet när “Vesterbro-aktion” genomfördes, användes *securitization* och militarisering av de offentliga rummen runt bland annat Halmtorvet. Detta gjordes med hjälp av övervakning, polisinsatser och patrullerande poliser (avsnitt 4.1). Under denna period, fram till 2023, låg dessutom polisstationen (figur 22) på torget med utsikt

över området (Sylvestersen, 2023). Huruvida detta var strategiskt placerat för att bättre kontrollera och militarisera platsen kan diskuteras. Som nämnt i avsnitt 5.2.2 påverkade detta endast tillgången till rummet för specifika grupper, medan andra inte påverkades av övervakningen eller militariseringen. Planering som tenderar att reglera beteende, ordning och övervakning i kombination med ojämnt underhåll, och försöket att minska konflikter och kriminalitet, är vanligt. Om styrningen blir för stor kan detta minska den sociala mångfalden. Detta är något som hemlösa påverkas av (Harvey & Cruz, 2009). Harvey och Cruz (2009) skriver *“To them the injustice is palpable, while to the rest of society they are simply categorized as a public nuisance and administered their just desserts accordingly (Mitchell 2003). While the rights in this case may theoretically be equal, the force exercised to determine outcomes is invariably lop-sided.”* (s. 43). Till skillnad från nolltolerans-strategin har militariseringen av rummet idag minskat. Under observationerna noterades endast en polis - en av de två lokalpoliserna som finns i området - som konverserade med invånare (Houborg et al. 2014). I kombination med förändring i politik där militariseringen och *securitization* har minskat, är Halmtorvet mer tillgängligt för en heterogen grupp människor där hemlösa, droganvändare eller prostituerade inte blir exkluderade eller bortdrivna från att använda rummet.

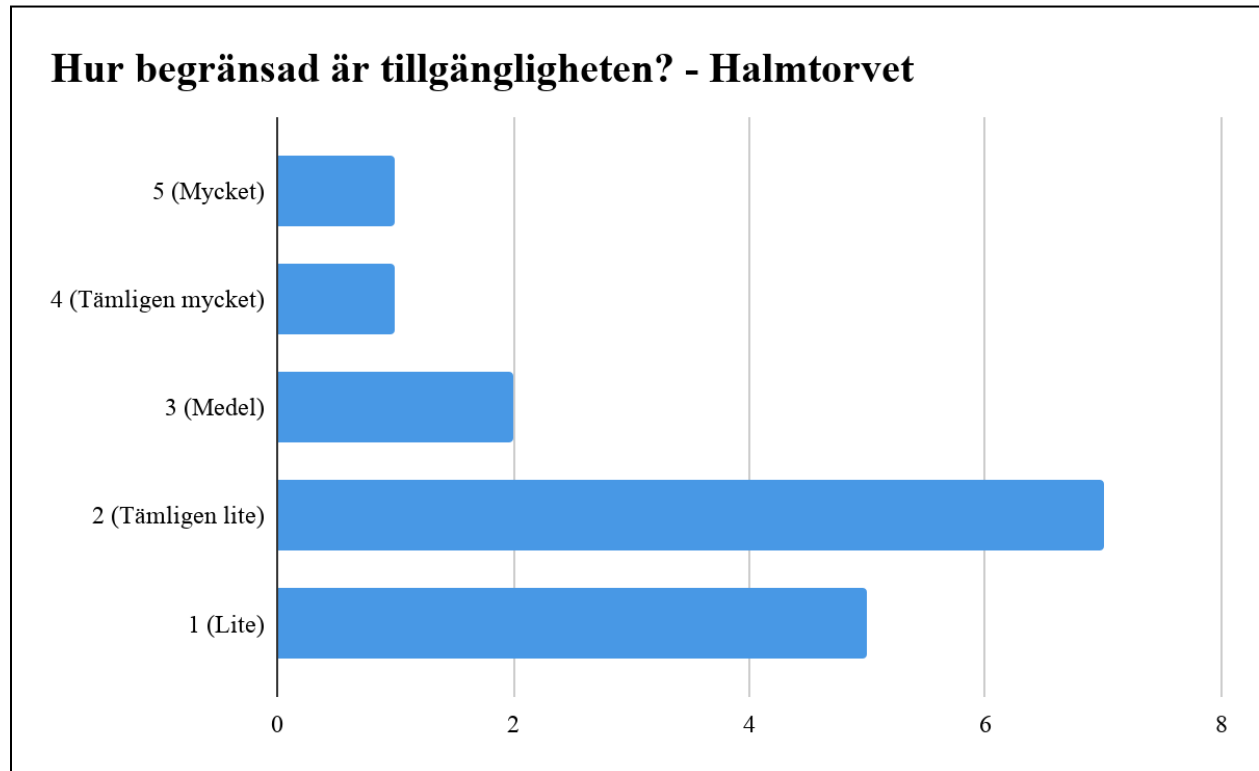

Figur 22. Halmtorvet (vänster) och övervakning vid Brune Kødbyen och Halmtorvet (höger).
Foto: Författaren. 2026-04-21.

5.2.4. Tillgång till det offentliga rummet

Mycket av det som har förändrats på Halmtorvet från innan gentrifieringen till idag beror på förändring i politik och kontroll. Beroende på vilka bekvämligheter som fanns på torget under 1990-talet kan detta också ha påverkat användningen och tillgången till rummet. Även om fler territoriella produktioner inte hade påverkat situationen för marginaliserade grupper på grund av policys, hade en annan andel bekvämligheter på torget påverkat tillgången för till exempel unga. Eftersom lokalplanerna inte hanterar bekvämligheter och relaterad design, är detta något som studien inte kan konkludera.

I figur 23 sammanställs de observationer som gjordes av Halmtorvet. På grund av det höga antalet bekvämligheter som sittytter, den stora allmänna ytan och offentligt ägda faciliteterna, tillsammans med ett högt antal besökare illustreras Halmtorvets tillgänglighet främst vara tämligen lite begränsat följt av lite begränsat. Detta beror, som diskuterats, på de olika användningsområdena som utrymmet erbjuder där olika grupper av människor inkluderas. Även om övervakning och nedskräp kan påverka tillgången, visar observationerna att Halmtorvet är en “*plads for alle*”.

Figur 23. Sammanställning av observationer - Halmtorvet.

5.3. Flæsketorvet

Flæsketorvet ligger i Hvide Købbyen sydväst om Halmtorvet och Köpenhamns centralstation. Likt Maria Kirkeplads och Halmtorvet påverkades delar av Hvide Købbyen och Flæsketorvet av förbudszonerna (se avsnitt 4.1). Till skillnad från de andra fallstudierna som gjorts, är Hvide Købbyen ett av de mer nyligen förnyade områdena i Vesterbro. Från mitten av 00-talet har slaktarna och köttbutikerna bytts ut av restauranger, barer och gallerier (Larsen & Lund Hansen, 2008).

5.3.1. Flæsketorvets utformning

Flæsketorvet är precis som på 1990-talet ett område främst bestående av kommersiellt bruk. Torget utgörs av en stor öppen allmän plats som kantas av restauranger, butiker och liknande

serviceområden. Den öppna allmänna platsen består till stor del av bilar som både rör sig i rummet och står parkerade (figur 24). Det finns ett stort antal bänkar på platsen men dessa tillhör restaurangerna. Med andra ord kan området främst nyttjas av de som besöker restaurangerna (figur 27). För att kunna använda de privatägda offentliga rummen, bänkarna, toaletter och liknande krävs det att besökare betalar inträde - köper produkter. Utöver de privatägda bänkarna och toaletterna är torget tomt utan några bekvämligheter (figur 25). Eftersom det inte finns offentligt ägda bekvämligheter på torget blir även användningsområdena och de territoriella produktionerna i rummet begränsade (Kärrholm, 2012).

Figur 24. Restauranger på Flæsketorvet. Foto: Författaren. 2026-04-21.

På framsidan av Hvide Kødbyen mot Sønder Boulevard finns bänkar längs med en restaurang (figur 26). Dessa bänkar fälls upp under natten, vilket gör dem omöjliga att använda under vissa timmar på dygnet. Genom design kan användningsområden och tillgången till offentligt rum stärkas, men även begränsas och exkludera "users defined as threats" (s.13) (Low & Iveson, 2016). *Hostile architecture* som begränsar användandet av bekvämligheter för specifika grupper, främst hemlösa eller andra marginaliserade grupper, begränsar tillgången till det offentliga rummet (Low & Iveson, 2016). Bänkarna i figur 26 begränsar användandet av rummet under

restaurangens stängda tider. Samtidigt begränsas användandet av Hvide Kødbyen dagtid av de privatägda bänkarna.

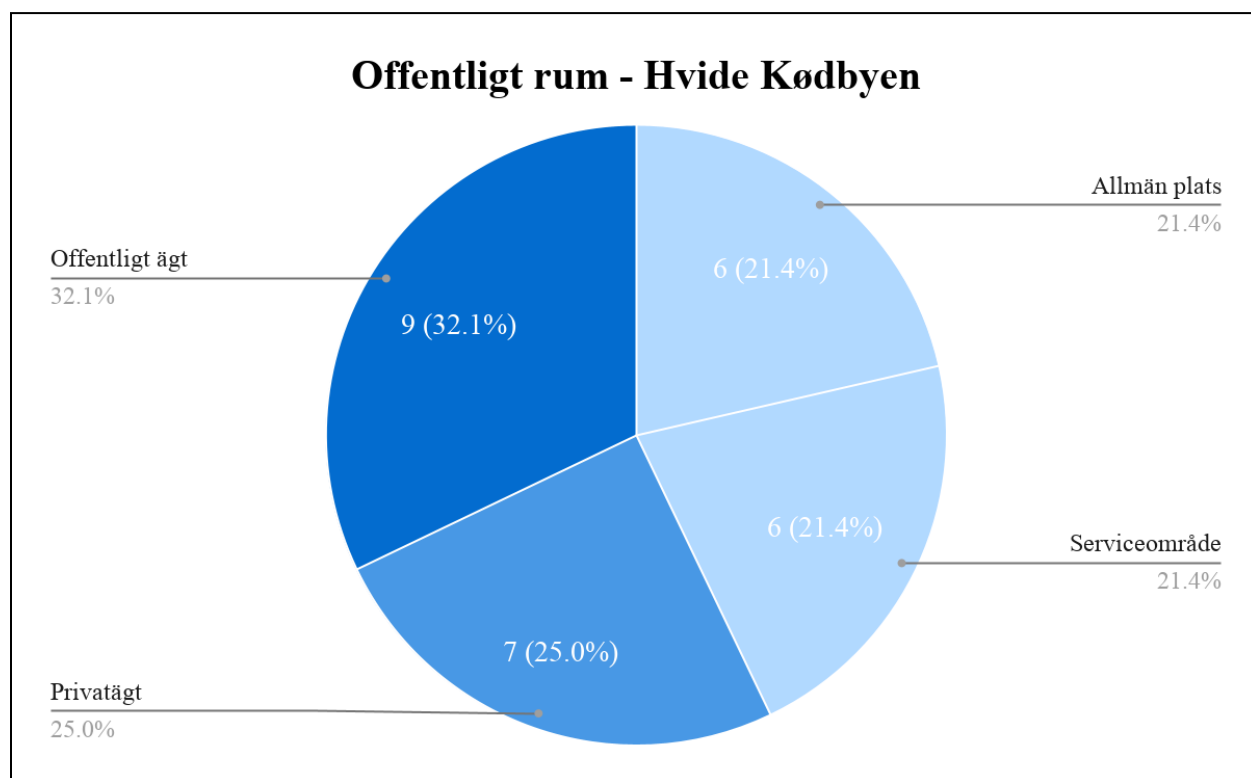
Figur 25. *Flæsketorvet*. Foto: Författaren. 2026-04-17.

Figur 26. *Bänkar utanför en restaurang*. & Figur 27. *Privatägda bänkar*. Foto: Författaren. 2026-04-17.

5.3.2. Flæsketorvets ägarskap och styrning

I figur 25 syns hur den enda offentliga “bänken” - några lastpallar som slängts på marken - används av några tonåringar som inte har köpt något från restaurangerna. Detta visar problemet som uppstår för besökare som inte “betalar inträde”. Besökare får svårt - eller exkluderas från - att använda området. Detta problem uppstod även under observationerna där det endast gick att stå eller gå runt torget. Alla sittplatser tillhör restaurangerna och är otillgängliga för de som endast befinner sig på torget. Det finns alltså inga användningsområden och det är inte användbart för personer att befinna sig på torget om de inte ska besöka de privatägda offentliga rummen. Personerna som befinner sig på Flæsketorvet och i Hvide Købbyen är en homogen grupp människor, medel- och höginkomsttagare, främst i vuxen ålder. De som inte vill, eller har råd, att köpa en produkt exkluderas från att använda det offentliga rummet även om torget är offentligt ägt och inte har någon inträdeskostnad. I lokalplanen för Hvide Købbyen (2018) är majoriteten av det offentliga rummet offentligt ägt, något som antagligen beror på att torgets areal är betydligt större än de privatägda ytorna (figur 28). Däremot, som diskuterats i avsnitt 5.3.1 och 5.3.2, är det offentligt ägda torget inte användbart för besökare. De användningsområden som finns i rummet är privatägda och består till stor del av serviceområde.

Figur 28. *Offentligt rum - Hvide Købbyen (antal och procent)*. Källa: Lokalplan för Hvide Købbyen (2018).

Privatisering visualiserar spatialisering av bland annat socioekonomiska konflikter samtidigt som

socioekonomiska intressen lokaliseras i rummet. Capanema Alvares & Barbosa (2018) menar att *“the expansion of the built environment corresponds to the retraction of the natural environment, creating a clear conflict between socioeconomic (in itself questionable and unequal) and socio-environmental valuations.”* (s. 10). På Flæsketorvet blir socioekonomiska och sociospatiala konflikter tydliga då endast medel- och höginkomsttagare kan, på ett effektivt sätt, nyttja platsen. Dessutom blir det uppenbart vilka socioekonomiska intressen som finns i rummet eftersom bekvämligheterna endast vänder sig mot de som kan bidra med ekonomisk vinst. På samma sätt som marginaliserade grupper blir exkluderade från att använda torget, kan detta även påverka barn. Även om det främst handlar om ekonomiska aspekter, påverkas de även i form av begränsade bekvämligheter och den stora delen av rummet som utgörs av bilar. Till skillnad från marginaliserade grupper kan barn tillsammans med målsman använda rummet om de väljer att besöka restauranger eller liknande. Samma problem, användandet av själva torget, uppstår däremot för alla besökare. För att platsen ska bli mer inkluderande och samtidigt mer tillgänglig för besökare i Vesterbro, krävs det att fler bekvämligheter - icke-privata - erbjuds på torget. Om torget erbjuder fler användningsområden kan fler territoriella produktioner skapas. Detta kan göra att olika grupper av människor kan ta del av och använda rummet. Om torget skulle erbjuda till exempel offentligt ägda bänkar hade chansen för olika territoriella produktioner i området ökat och andra grupper, utöver medel- och höginkomsttagare, hade haft tillgång till utrymmet (Kärrholm, 2012). Även om Flæsketorvet idag ser annorlunda ut än innan gentrifieringen, utgjordes platsen även då till stor del av privata aktörer. Av de privatägda utrymmena var mycket inte offentligt rum utan industrilokaler (Köpenhamns kommun, 2015). Det offentliga rummet i Hvide Købbyen har alltså inte förändrats i hög grad, utifrån ägarskap och styrning, från innan gentrifieringen.

5.3.3. *Flæsketorvets kontroll och influens*

Området i Hvide Købbyen och runt Flæsketorvet övervakas med övervakningskameror (figur 29). Som nämnt i 5.2.3 påverkar detta vem som använder det offentliga rummet. Offentligt rum som har hög övervakning, kontroll, regleringar på politisk aktivitet och som finansieras av privata aktörer gör att vissa väljer bort att använda rummet (Low, 2023). Till skillnad från Halmtorvet, där det finns en stor andel bekvämligheter och användningsområden för olika grupper, är det i Hvide Købbyens fall annorlunda. Hemlösa, droganvändare och prostituerade exkluderas från att använda platsen på grund av kombinationen av en hög grad privatisering och övervakning. Det påverkar vem som använder det offentliga rummet runt Flæsketorvet och det är, som nämnt i avsnitt 5.3.2, synligt i de observationer som gjordes. Även om offentligt rum är allmänt utrymme, kan aspekter som begränsade bekvämligheter, privatägda aspekter och styrning av rummet påverka tillgången till platsen (Low, 2023).

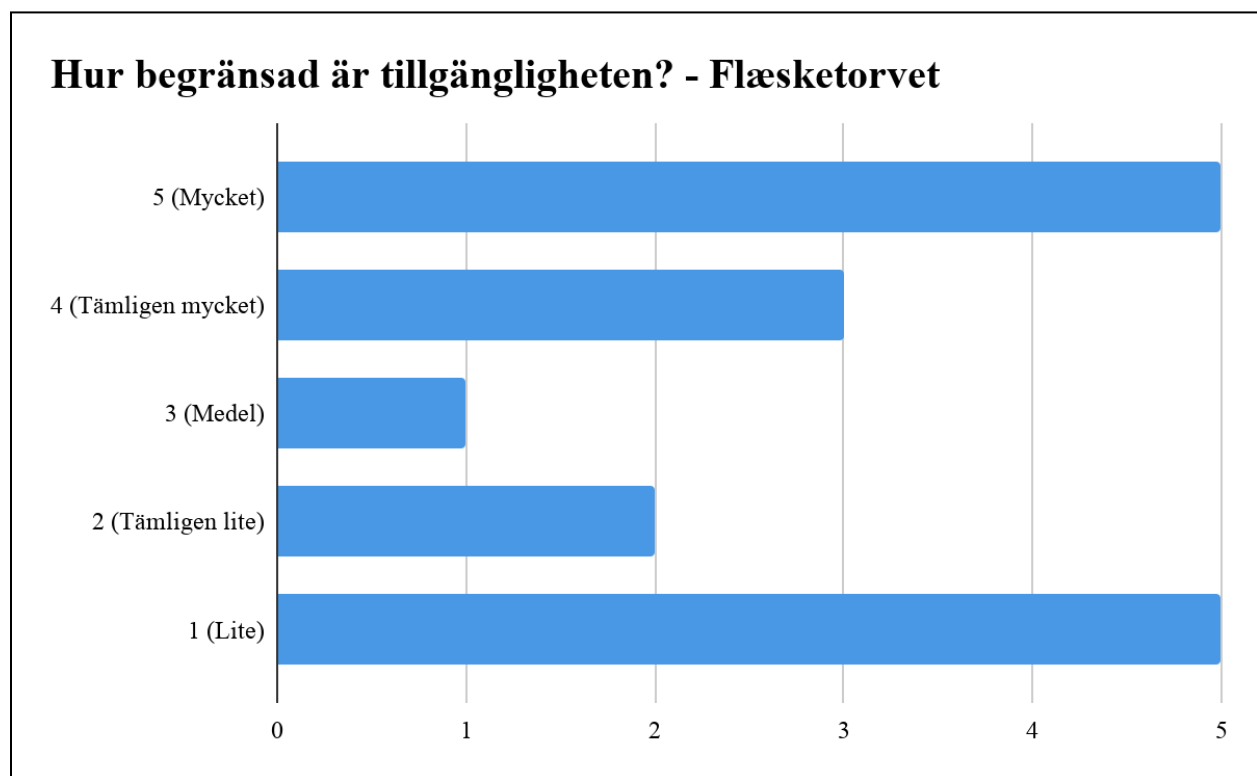

Figur 29. Övervakning i Hvide Kødbyen. Foto: Författaren. 2026-04-17.

5.3.4. Tillgång till det offentliga rummet

I lokalplanen (2018) läggs fokus på den allmänna platsen och ett utrymme nämns kunna användas för socialtjänst. Denna plats, H17, ligger i utkanten av Hvide Kødbyen som gränsar mot Brune Kødbyen (figur 5). Kommunens val att idag (från cirka 2010-talet och framåt) planera stadsrummet med socialt utsatta i åtanke är enligt Lefebvre (1967) nödvändigt. Han menar att de (arbetarklassen) måste vara med i utvecklingen av staden för att minska segregationen (1967) och alltså exkluderingen av personer. Problemet med segregering och exkludering går alltså inte att lösa utan de som exkluderas. I Vesterbros fall framstår tillgängligheten av offentligt rum vara betydligt större idag när planering och policys har marginaliserade grupper i åtanke - med arbetet med socialtjänsten och droganvändningsrum - jämfört med 1990-talet då strategin var att motverka dessa gruppers användning av offentligt rum (Houborg et al. 2014).

I figur 30 illustreras observationernas sammanställning av tillgängligheten och visar att det offentliga rummet främst har en kombination av mycket och lite bristande tillgänglighet. Detta innebär att aspekter främst var *“någon enstaka av detta, och det är inget som noteras om det inte undersöks noggrant.”* eller *“En markant del av rummet består av detta.”*. Att observationerna kodades både som lite och mycket begränsat beror på att torgets användningsområden är privatägda samtidigt som platsen är stor till ytan med många besökare. Även om torget, som är större till ytan än serviceområdet, är offentligt ägt, exkluderas människor från att nyttja platsen eftersom användningsområdena på Fläsketorget är tillgängliga utifrån privata tillgångar. Dessutom är offentligt rum som är fritt tillgängligt, och tillåter kulturella tillställningar, alltid mer inkluderande och framstår som mer socialt rättvist än privatägt offentligt rum som kantas av köpcenter (Low, 2023). Trots att figur 28 och 30 visar att Fläsketorget till viss del är tillgängligt, tyder observationerna på att det offentliga rummets tillgänglighet runt Fläsketorget är mycket begränsat - speciellt för hemlösa, droganvändare och socioekonomiskt utsatta.

Figur 30. *Sammanställning av observationer - Fläsketorget.*

6. Slutsats

Denna studie har haft som syfte att besvara frågeställningarna *“Vilken inverkan har gentrifieringen haft på det offentliga rummet i Vesterbro? Och hur påverkar detta tillgången till det offentliga rummet?”*. Dessa frågeställningar har även undersökts för att förstå om olika samhällsgrupper påverkas olika och om olika stadier av gentrifiering påverkar offentligt rum olika mycket. Det kan konstateras att Vesterbros offentliga rums tillgänglighet skiljer sig beroende på område. Platser som Halmtorvet har många användningsområden och bekvämligheter som gör det möjligt för olika grupper av människor att nyttja platsen. Med andra ord kan det ses som en plats för alla. Samtidigt utgörs Maria Kirkeplads av en blandning av användningsområden där olika delar av platsen vänder sig till olika målgrupper. Privatägda serviceområden, Mariatjenesten och kyrkan skapar en plats där olika världar möts samtidigt som de olika delarna är tillgängliga för olika grupper i Vesterbro. Även om Vesterbros offentliga rum överlag är tillgängliga för olika delar av befolkningen, existerar platser som Hvide Købbyen där endast de som har tillräckligt med pengar har tillgång till platsen. Hur dessa offentliga rum och deras tillgänglighet har förändrats från innan gentrifieringen påverkas främst av de policys och stadsplanering som utformat området.

Gentrifieringen har gjort delar av Vesterbro otillgängliga för en betydande del av befolkningen. Samtidigt som befolkningen i hög grad har förändrats har delar av den ursprungliga befolkningen och användarna av det offentliga rummet begränsats från att nyttja området. Trots att detta var som tydligast under “Vesterbro-aktion” där marginaliserade grupper avskräcktes från att befinna sig i det offentliga rummet, är resterande arkitektur, privatisering och kommodifiering från stadsförnyelsen något som än idag påverkar tillgängligheten. Det blir alltså en fråga om rätten till staden där inte alla har tillgång till allt som staden har att erbjuda eller till det vardagliga stadslivet. Socioekonomiskt utsatta grupper hindras från att använda platser som Flæsketorvet där tillgången till det offentliga rummet bygger på personliga tillgångar. Samtidigt erbjuder Halmtorvet ett utrymme med användningsområden och potentiella territoriella produktioner för en heterogen grupp människor där meningsskiljaktigheter kan mötas genom sociala interaktioner.

Även om Vesterbro är ett extremfall, vars situation inte är exakt likadan som andra gentrifierade områden, kan kunskapen som fås i extremfall överföras på andra områden för att se hur gentrifiering riskerar att påverka offentligt rums tillgänglighet. Privatisering av semi-privata rum, kommodifiering och bristande bekvämligheter är bara några saker som främst påverkar socioekonomiskt utsatta grupper och exkluderar dem från att använda offentligt rum. Planerare, arkitekter, politiker och (gentrifierade) invånare är aktörerna bakom skapandet av staden och det är genom dem som skapandet av en inkluderande stad måste börja. Precis som att Lefebvre menar att arbetarklassen måste inkluderas för att lösa problem med segregation, måste alla delar av Vesterbros befolkning och besökare inkluderas i stadsutvecklingen för att staden ska vara en plats för alla. Likt detta måste aktörer bakom områden som genomgår gentrifiering eller

stadsförnyelse förstå hur detta kan riskera att påverka tillgången till det offentliga rummet. Om stadsförnyelsen endast har medel- och höginkomsttagare i åtanke vid skapandet av offentligt rum, där användningsområdena är begränsade och privatiseringen stor, riskerar inte bara sammansättningen av befolkningen förändras, utan även vem som använder stadsrummet och har rätt till staden.

Utöver den aktuella studien, hade studien i framtiden kunnat utvecklas med hjälp av bland annat intervjuer för att få en bredare bild av hur det offentliga rummet uppfattas av olika personer och samhällsgrupper. På detta sätt hade studien kunnat samla in personliga åsikter om offentligt rum och få förståelse för potentiella problem som kan uppstå för vissa grupper - något som är svårt med endast observationer och dokumentanalys, och som har begränsats på grund av tidsbrist.

7. Referenslista

BRÅ (2025). *Situationell prevention*.

<https://bra.se/kunskapsstod/metodstod-och-verktyg/situationell-prevention> (Hämtad 2026-04-27)

Byfornyelse København (2005). *Indre Vesterbros fornyelse: Planlægning og gennemførelse*. Køpenhamns kommun.

Capanema Alveres, L. och Barbosa, J. (2018). A Multidimensional Frame for Analyzing Urban Public Spaces Policies and Politics. Capanema Alveres, L. & Barbosa, J. (red.). *Urban Public Spaces*. Springer, Cham, s. 1-24.

Clark, E. (2005). The order and simplicity of gentrification: a political challenge. Lees, L., Slater, T. & Wyly, E. (red.). *The Gentrification Reader*. Routledge, s. 24-29.

Creswell, J.W. & Creswell, J.D. (2009). *Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches*. 3 uppl. SAGE Publications, Inc.

Corner, J. (2011). The Agency of Mapping: Speculation, Critique and Invention. Dodge, M., Kitchin, R. & Perkins, C. (red.). *In The Map Reader*. John Wiley & Sons, Ltd, s. 89-101.

Dengsøe, P. (2000). *Hverdagsliv på Vesterbro - Fra folkeligt kvarter til moderne bydel*. Aalborg Universitetsforlag og Forlaget ALFUFF.

Flyvbjerg, B. (2011). Case study. Denzin, K. N. & Lincoln, Y. S. (red.). *The Sage Handbook of Qualitative Research*. Uppl. 4. Thousand Oaks: SAGE, cop. 2011, s. 301-316.

Frantzsen, E. (2005). *Narkojakt på gateplan: Om politikontroll av narkotika på Vesterbro*. Köpenhamn: Köpenhamns universitet.

Folkekirken Vesterbro (u.å.). *Mariakirken*.

<https://www.folkekirken-vestebro.dk/kirker/mariakirken/> (Hämtad 2026-04-23)

Foucault, M. (1975). *Surveiller et punir*. Gallimard (red.). Paris, Ile-de-France.

Grix, J. (2002). Introducing Students to the Generic Terminology of Social Research. *Politics* 22(3): s. 175-186. <https://doi.org/10.1111/1467-9256.00173> (Hämtad 2026-05-09)

Hald, S., Holst Laursen, L. & Jensen, O. B. (2023). *Mapping traditions: historically tendencies of an urban design method*. Papper presenterat på Symposium of Urban Design History and

Theory, Delft, Nederländerna. 1-3 november. [Föredragspapper].
https://vbn.aau.dk/ws/portalfiles/portal/609931299/DRAFT_Paper_Mapping_Traditions_final.pdf (Hämtad 2026-05-08)

Harvey, D. & Potter, C. (2009). The right to the Just City. Marcuse, P., Connolly, J., Novy, J., Olivio, I., Potter, C. & Steil, J. (red.). *Searching for the Just City*. Routledge, s. 40-51.

Houborg, E., Asmussen Frank, V. & Bjerger, B. (2014). From zero tolerance to non-enforcement: Creating a new space for drug policing in Copenhagen, Denmark. *Contemporary Drug Problems* 41(2): s. 261-291. <https://doi.org/10.1177/009145091404100206> (Hämtad 2026-04-20)

KFUKs Sociale Arbejde (u.å.). *Om Reden København*.
<https://kfuksa.dk/reden-koebenhavn/generelt/om-reden-koebenhavn> (Hämtad 2026-04-23)

Kirkens Korshær (u.å.). *Kirkens Korshær Mariatjenesten*.
<https://kirkenskorshaer.dk/sociale-tilbud/kirkens-korshaer-mariatjenesten/> (Hämtad 2026-05-01)

Kärrholm, M. (2012). *Retailising Space: Architecture, Retail and the Territorialisation of Public Space*. Taylor & Francis Group.

Københavns stadsarkiv (2014). *Vesterbro*.
<https://kbharkiv.dk/udforsk/se-koebenhavn-foer-og-nu/vesterbro/> (Hämtad 2026-03-25)

Köpenhamns kommun & Vesterbro lokaludvalg (2017). *Bydelsplan for Vesterbro 2017-2020*. Vesterbro Lokaludvalg.
<https://www.kk.dk/sites/default/files/agenda/e5e7b309-248e-4475-98d7-4539924da534/395b5879-0019-4d63-935d-ab7bf745698b-bilag-11.pdf> (Hämtad 2026-03-30)

Köpenhamns kommun (2015). *Bygnings- og byrumsmanual for Den Hvide Kødby*.
<https://kodbyen.kk.dk/sites/default/files/2021-07/Bygnings%20og%20Byrumsmanual%20for%20Den%20Hvide%20K%C3%B8dby%20Historie%20kap%203.pdf> (Hämtad 2026-05-11)

Köpenhamns kommun (u.å.). *Educational attainment (15-69 years) by district, time, age, highest education completed and sex*.
<https://kk.statistikbank.dk/statbank5a/SelectVarVal/Define.asp?MainTable=KKUDD1&PLanguage=1&PXSID=0&wsid=cflist> (Hämtad 2026-04-04)

Larsen, H. G. & Lund Hansen, A. (2008). Gentrification - Gentle or Traumatic? Urban Renewal Policies and Socioeconomic Transformations in Copenhagen. *Urban studies* 45(12): s. 2429-2448. <https://doi.org/10.1177/0042098008097101> (Hämtad 2026-03-25)

- Larsen, H. G. & Lund Hansen, A. (2012). Retten til byen. Andersen, J., Freudendal-Pedersen, M., Koefoed, L. & Larsen, J. (red.). *Byen i bevægelse : Mobilitet - politik - performativitet*. Roskilde Universitetsforlag, s. 131-147.
https://vbn.aau.dk/ws/portalfiles/portal/60830098/Larsen_og_Lund_Hansen_2012_Retten_til_by_en.pdf (Hämtad 2026-04-10)
- Lees, L., Slater, T. & Wyly, E. (2007). *Gentrification*. Taylor & Francis Group.
- Lefebvre, H. (1967). Le droit à la ville. *L'homme et la société* 6: s. 29-35.
https://www.persee.fr/doc/homso_0018-4306_1967_num_6_1_1063 (Hämtad 2026-03-30)
- Lokalplan för Brune Købbyen (1995). *Lokalplan nr. 262 "Brune Købby" med tillæg nr. 1*. Køpenhamns kommun.
https://dokument.plandata.dk/20_1072615_APPROVED_1202814451446.pdf (Hämtad 2026-05-06)
- Lokalplan för Hvide Købbyen (2018). *Den Hvide Købbyen. Lokalplan nr. 562*. Køpenhamns kommun. https://dokument.plandata.dk/20_3015661_1647951449407.pdf (Hämtad 2026-05-06)
- Lokalplan för Saga-Karréen (1997). *Lokalplan nr. 288 med tillæg nr. 1 "Saga-Karreen II"*. Køpenhamns kommun.
https://dokument.plandata.dk/20_1072643_APPROVED_1202814502242.pdf (Hämtad 2026-05-06)
- Low, S. (2023). *Why Public Space Matters*. Oxford University Press.
<https://academic-oup-com.ludwig.lub.lu.se/book/44643/chapter/378665506> (Hämtad 2026-03-26)
- Low, S. & Iveson, K. (2016). Propositions for more just urban public spaces. *City* 20(1): s. 10-31. <https://doi.org/10.1080/13604813.2015.1128679> (Hämtad 2026-03-28)
- Lund Hansen, A. (2001). Creative Copenhagen: Globalization, Urban Governance and Social Change. *European Planning Studies* 9(7): s. 851-869.
<https://doi.org/10.1080/09654310120079805> (Hämtad 2026-04-15)
- Mehaffy, M. W., & Low, S. M. (2018). The resurgence of public space: from the Charter of Athens to the New Urban Agenda. *The Journal of Public Space* 3(3): s. 1-24.
<https://doi.org/10.32891/jps.v3i3.1134> (Hämtad 2026-03-27)

Millie, A. (2008). Anti-Social Behaviour, Behavioural Expectations and an Urban Aesthetic. *The British Journal of Criminology* 48(3): s. 379-394. <https://doi.org/10.1093/bjc/azm076> (Hämtad 2026-05-06)

Mitchell, D. & Staeheli, L. A. (2009). Public Space. Kitchin, R. & Thrift, N. (red.). *International Encyclopedia of Human Geography*. Elsevier, s. 511-516.

Mitchell, D. (2003). *The Right to the City: Social Justice and the Fight for Public Space*. The Guildford Press.

Mændenes Hjem (u.å. a). *Café Dugnad*. <https://maendeneshjem.dk/efforts/cafe-dugnad/> (Hämtad 2026-05-01)

Mændenes Hjem (u.å. b). *Historien*. <https://maendeneshjem.dk/om-os/historien/#history> (Hämtad 2026-04-23)

Mændenes Hjem (u.å. c). *H17*. <https://maendeneshjem.dk/efforts/h17/> (Hämtad 2026-05-01)

Stender, M. (2010). *Byen som dagligstue? Byfornyelse med plads til socialt udsatte*. Socialministeriet.

Stenbäck, C. (2016). Hemlösa sover den sista natten i kyrkan. *Skånska Dagbladet*. 27 mars. <https://www.skd.se/nyheter/hemlosa-sover-den-sista-natten-i-kyrkan/> (Hämtad 2026-05-05)

Svanholm, G. (1999). Hegn om kirke. *Kristeligt Dagblad*. 30 oktober. <https://www.kristeligt-dagblad.dk/kirke-tro/hegn-om-kirke> (Hämtad 2026-05-05)

Sylvestersen, S. (2023). Københavns Politi lukker ikonisk station. *TV2*. 27 januari. <https://nyheder.tv2.dk/lokalt/2023-01-27-koebenhavns-politi-lukker-ikonisk-station#> (Hämtad 2026-04-29)

TC Taastrup-Klippen (2020). *Årsberetning TC Taastrup-Klippen 2020*. https://tctaastруп-klippen.dk/images/Aarsrapporter/Aarsrapport_TC_Taastrup-Klippen_2020.pdf (Hämtad 2026-05-11)

TV-overvågningsloven (2023). *Bekendtgørelse af lov om tv-overvågning [LBK nr 182 af 24/02/2023]*. Justitsministeriet.

Urban, F. (2019). Copenhagen's "Return to the Inner City" 1990-2010. *Journal of Urban History* 47(3): s. 651-673. <https://doi.org/10.1177/0096144218824303> (Hämtad 2026-03-25)

Vesterbro Lokaludvalg (u.å.). *Hvem är vi?*

<https://vesterbrolokaludvalg.kk.dk/dit-lokaludvalg/hvem-er-vi-0> (Hämtad 2026-04-13)

Vesterbro Lokaludvalg (2022 a). *Mødesteder og rammer i bydelen / "Hvor kan vi være?"*

<https://vesterbrolokaludvalg.kk.dk/indsatser/bydelsplan/kultur-fritid-boern-og-unge/moedesteder-og-rammer-i-bydelen> (Hämtad 2026-04-04)

Vesterbro Lokaludvalg (2022 b). *Vision.*

<https://vesterbrolokaludvalg.kk.dk/indsatser/bydelsplan/vision> (Hämtad 2026-04-04)

Visitdenmark (2026). *Vesterbro.*

<https://www.visitdenmark.dk/danmark/explore/vesterbro-gdk957614> (Hämtad 2026-03-25)